

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a
pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Michaela Syrová

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra:

Přírodovědně-humanitní a pedagogická

Studijní program:

Speciální pedagogika

Studijní obor (kombinace):

Speciální pedagogika pro předškolní zařízení

**ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY
POSPONING THE OBLIGATORY SCHOOL ATTENDANCE**

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-2023

Autor:

Michaela Syrová

Podpis:

Adresa:

Volkova 1132

Praha 9

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Housová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
64	10	0	11	27	2

V Liberci dne:

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Michaela Syrová

Chtěla bych touto cestou poděkovat Mgr. Pavlíně Housové za odborné vedení mé práce, dále ředitelům základních škol v Praze, kteří mi umožnili realizaci průzkumu, vyplněním dotazníků. V neposlední řadě pak všem ostatním, kteří se radou podíleli na konceptu připravovaného materiálu.

Resumé:

Tématem bakalářské práce byl odklad povinné školní docházky dětí a jejich připravenost pro školu. Práce byla rozdělena do tří částí. První kapitola se zabývala vývojem předškolního dítěte. Druhá kapitola popisovala školní zralost a připravenost a zaměřovala se na vymezení základních pojmů. Shromažďování informací o této problematice probíhalo prostřednictvím odborné literatury. Výzkumná část byla součástí poslední kapitoly, probíhala formou dotazování pracovníků základních škol, ohledně četnosti odkladů povinné školní docházky. Výsledné údaje byly zpracovány a vyhodnoceny v poslední části bakalářské práce. Cílem práce bylo přiblížení problematiky školní zralosti a odkladů povinné školní docházky. Navrhovaná opatření pro práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky tvoří závěr bakalářské práce.

Klíčová slova: předškolní věk, mateřská škola, základní škola, školní docházka, odklad školní docházky, školní zralost, metody práce s dítětem s odkladem povinné školní docházky.

Résumé:

Theme of the bachelor's thesis is postponement of obligatory school attendance and children's readiness for school. The thesis has three parts. The first chapter is focused on development of pre-school children. The second chapter describes children's maturity and readiness for school attendance and focus on definition of basic notions. The main information for this thesis was extracted from specialist literature. The research section is part of the last chapter the information was gained by way of inquiry of primary school teaching staff in reference to frequency of postponements of obligatory school attendance. Final results are processed and evaluated in the last part of bachelor's thesis. The main objective is to explain the problems of maturity for school attendance and postponement of obligatory school attendance. Suggestions for work with children with postponement of school attendance close the bachelor's thesis.

Key words: pre-school age, school attendance, postponement of school attendance, maturity for school attendance, methods of work with children with postponement of school attendance.

Résumé:

Le sujet de ma thèse est le délai de la scolarité obligatoire des enfants et leur maturité pour la fréquentation scolaire. La thèse a trois parties. La première partie est consacrée au développement de l'enfant préscolaire. La deuxième partie décrit la maturité scolaire et se concentre à la définition des notions fondamentales. L'assemblage des informations sur cette problématique c'est déroulée par la littérature spécialisée. La partie de recherche fait partie de la dernière chapitre, elle s'est déroulée à l'aide du questionnaire des employés des écoles primaires en ce qui concerne les délais de la scolarité obligatoire.

Les résultats sont élaborés et conclus dans la dernière partie de la thèse de bachelier. Le but de la thèse était le rapprochement de la problématique de la maturité scolaire et les délais de la scolarité obligatoire. Les dispositions proposées pour le travail avec les enfants qui ont délai de la scolarité obligatoire font la fin de la thèse de bachelier.

Mots clés: âge préscolaire, scolarité, délai de la scolarité, maturité scolaire, méthodes du travail avec l'enfant avec le délai de la scolarité obligatoire.

1 ÚVOD.....	9
2 TEORETICKÁ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU	11
2.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK.....	11
2.1.1 MOTORICKÝ VÝVOJ.....	11
2.1.2 PERCEPČNÍ A KOGNITIVNÍ VÝVOJ	12
2.1.3 ŘEČ	13
2.1.4 OSOBNOSTNĚ-SOCIÁLNÍ VÝVOJ.....	13
2.2 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST	14
2.2.1 POJMOVÉ UJASNĚNÍ.....	15
2.2.1.1 Školní připravenost	15
2.2.1.2 Školní zralost	15
2.2.3 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ ZRALOSTI A PŘIPRAVENOSTI	16
2.2.3.1 Speciálně pedagogická diagnostika	17
2.2.3.1 Školní zralost	19
2.2.3.2 Znaky školní zralosti.....	20
2.2.3.3 Hodnocení školní zralosti	23
2.2.3.4 Školní nezralost.....	28
2.2.3.5 Úloha rodičů	30
2.2.3.6 Úloha mateřské školy.....	31
2.2.4 ŠKOLNÍ DOCHÁZKA	32
2.2.4.1 Odklad povinné školní docházky.....	33
2.2.4.2 Předčasný nástup do základní školy	33
2.2.4.3 Jiné způsoby plnění školních povinností	34
2.2.4.4 Požadavky školy	35

3 PRAKTICKÁ ČÁST	36
3.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	36
3.1.1 STANOVENÍ PŘEDPOKLADŮ	36
3.2 METODY SBĚRU A ANALÝZY DAT	36
3.2.1 PŘEDVÝZKUM A JEHO VÝSLEDKY	38
3.3 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU	38
3.4 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	40
3.4.1 PŘEHLED VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKU Č. 1	40
3.4.2 SROVNÁNÍ POČTU DĚTÍ	42
3.4.2 PŘEHLED VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKU Č. 2	44
3.5 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ PRAKTICKÉ ČÁSTI	48
3.5.1 PŘEDPOKLAD Č. 1	49
3.5.2 PŘEDPOKLAD Č. 2.....	50
3.5.3 PŘEDPOKLAD Č. 3	50
3.6 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	50
3.6.1 METODY PRÁCE S DÍTĚTEM S ODKLADEM ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	50
3.6.2 METODA DOBRÉHO STARTU	52
3.6.3 HRY PRO ROZVOJ ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ.....	53
4 ZÁVĚR	56
5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
MONOGRAFICKÉ PUBLIKACE	59
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	60
6 PŘÍLOHY	61

1 Úvod

Téma odkladu školní docházky jsem si zvolila z mnoha důvodů, jedním z hlavních je, že pracuji jako učitelka ve speciální mateřské škole. Několik let pracuji s předškolními dětmi a s dětmi s odkladem povinné školní docházky. Každoročně je odklad tématem rozhovorů s rodiči v období podzimu až jara, kdy probíhají zápisy do základních škol.

V dnešní době se stále častěji setkáváme s odkladem povinné školní docházky u dětí předškolního věku. Otázkou zůstává, zda je vždy tento odklad nezbytně nutný a prospěšný pro dítě a pro jeho další vývoj.

Rodiče by měli podle mého názoru vycházet jak ze svého vlastního pocitu, zároveň i z výsledků a doporučení odborných pracovníků tak i doporučení a názoru učitelek v mateřské škole.

Mnohdy si rodiče neuvědomují, že dítě tráví v mateřské škole mnoho času a učitelka na základě dlouhodobého pozorování dokáže odhadnout schopnosti a možnosti dítěte a zná ho mnohdy lépe než rodiče, nebo v některých případech, zná dítě z jiné stránky než rodiče. Proto i její názor by měl být pro rodiče dalším ukazatelem v jejich rozhodnutí.

Ne každé dítě je opravdu ve svém věku 6 let připravené na školní docházku. Zde je vhodné přemýšlet nad možností odkladu školní docházky. Samotné odložení docházky není ovšem všemocné. Dítěti by měla být po dobu odkladu věnována patřičná péče. Proto by rodiče i učitelky v mateřské škole, kteří s dítětem pravidelně pracují, měly vědět, o jaké nedostatky se jedná a jak je potřeba je rozvíjet. Tím pomáháme dítěti k jeho rozvoji a můžeme tak předejít mnoha problémům, jež by se mohly v budoucnosti při školní docházce objevit. V dnešní době se často stává, že si rodiče přejí pro své dítě odklad školní docházky, ačkoliv může být dítě ve všech dílčích oblastech vývoje zralé pro školní docházku. Toto rozhodnutí argumentují tím, „že odkladem svému dítěti prodlouží dětství“.

Konečné rozhodnutí o nastoupení či nenastoupení dítěte do školy mají vždy v rukou rodiče. Výsledky od odborníků mají v této oblasti pouze informativní charakter. Rodiče by si proto měli uvědomit, že předčasné či opožděné zařazení dítěte do školní docházky má svá rizika. Nastoupí-li do základní školy dítě, které může být nezralé, je vystaveno dlouhodobě stresovým situacím. Své rozumové schopnosti nemůže dítě adekvátně využít pro menší schopnost koncentrace. Požadavky základní školy, na které dítě nestačí, vedou k nadměrnému přetěžování, zvýšené únavě, vyčerpání, někdy i k útěku do nemoci. Z těchto všech důvodů může být ohrožena jeho školní úspěšnost. Výjimkou nemusí být ani vznik řady psychosociálních problémů (rozvoj neurotických projevů – školní fobie, poruchy příjmu potravy, poruch chování – negativismus, zvýšená agresivita...) a následně může vzniknout tzv. syndrom neúspěšného dítěte.

V mateřské škole je výchova zaměřena v prvopočátku na hygienické návyky a jejich pravidla, osvojování si základních hodnot a norem společenského chování. Předškolní vzdělávání je zaměřeno na procvičování tělesné obratnosti, jemné motoriky, mluvních dovedností, estetického rozvoje, poznávání a rozšiřování poznatků o nejbližším okolí, tak i širším světě.

Práce učitelek v mateřské škole vytváří proto základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání na základní škole. Práce učitelky obnáší i porovnávání dětí mezi sebou, pomáhání méně obratným, slabším a v případě zjištěných nedostatků doporučení rodičům, návštěvu odborného pracoviště. Výchovné vzdělávací působení učitelek v mateřské škole má pomáhat také dětem s nerovnoměrným vývojem před vstupem do základní školy a poskytovat péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

2 Teoretická zpracování problému

2.1 Předškolní věk

Vývojové období dítěte od dovršení 3. roku věku po vstup do školy, tzn. do dovršení 6. roku života. Hlavní činností předškolního dítěte je hra. V tomto věkovém období dítě zpravidla navštěvuje mateřskou školu, která jej postupně připravuje na vstup do školy. Základem stále zůstává rodinná výchova, na které mateřská škola staví a která pomáhá dalšímu rozvoji dítěte.¹

Pro toto období je charakteristické odpoutání od rodiny, navázání kamarádských vztahů s vrstevníky. Odpoutání od rodiny a vstup do mateřské školy umožňuje dítěti naučení se běžných norem chování, přiměřenou komunikaci, znalosti rolí.

Předškolní věk provází zejména další vývoj psychických a motorických schopností. V oblasti motorického vývoje dochází ke zdokonalování, pohybová koordinace je jistější a elegantnější. Napodobování pohybů dospělých a ostatních dětí je přesnější a plynulejší. Dítě si osvojuje základy sezónních činností jako je bruslení, lyžování, plavání, jízda na kole a podobně. Sebeobsluha je již na takové úrovni, že dítě se umí samo obléknout, svléknout, zavázat tkaničky, zapínat a rozepínat knoflíky (spíše až na konci předškolního období), samozřejmostí by měla být přiměřená samostatná hygiena dítěte.

Toto období patří mezi nejzajímavější období ve vývoji člověka, někdy je nazýváno také „obdobím hry“.

2.1.1 Motorický vývoj

V jemné motorice dochází ke značným pokrokům, je sice omezena probíhající osifikací ruky, která bývá dokončena okolo sedmého věku dítěte. Dítě preferuje různorodé materiály jako je modelína, korálky, kostky, kamínky, látky, rádo přiřazuje, porovnává, třídí na základě různých vlastností. S rozvojem jemné

---

¹ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 228.

motoriky se rozvíjí i kresba, která se obohacuje o jednotlivé detaily. Postupuje od spontánního čarání, přes hlavonožce až po kresbu postavy člověka s jeho charakteristickými znaky. Děti při kresbě v předškolním věku jsou kreativní, spontánní, využívají fantazie.

Dítě roste pomalu, ale vyrovnaně. Výška se pohybuje mezi 105 – 120 centimetry, váží okolo 22 kilogramů. Na váhovém přírůstku se výrazně podílí nárůst svalové hmoty. Děti v tomto věku vypadají vytáhle „samá ruka, samá noha“, protože ruce a nohy jsou ve fázi rychlého růstu. Vypadávají mléčné zuby a rostou druhé, celý proces vypadávání začíná obvykle u dvou horních předních zubů.

2.1.2 Percepční a kognitivní vývoj

U dětí se prodlužuje se doba pozornosti. Rozvíjí se zraková a sluchová diferenciací. Vnímání prostoru je prozatím nepřesně, dítě nerozlišuje vzdálenosti, hloubku. Nepřesně vnímá časové úseky, ale chápe jednoduché pojmy související s kategorií času (dnes, zítra, včera). Poznává čtyři roční období, pamatuje si hlavní svátky a činnosti, které se k nim vážou. Poznává některá písmena abecedy, slova a umí je i přečíst (některé děti již čtou plynule). Ví, která ruka je pravá a která levá.

Paměť je v předškolním období převážně bezděčná, záměrná paměť se začíná vyvíjet až kolem pátého roku věku dítěte. Paměť je spíše mechanická a vázána na konkrétní situaci, dítě si lépe zapamatuje to, co vidí a slyší než to co jen slyší. Konkrétní situace je pro něj lépe zapamatovatelná než jen slovní popis. Převažuje krátkodobá, po pátém roce nastupuje i paměť dlouhodobá. Výjimkou jsou citově zabarvené situace, které si je schopno dítě i před pátým rokem věku schopno zapamatovat dlouhodobě. Dětské myšlení je stále ještě prelogické a egocentrické, vázané na subjektivní dojem a aktuální situační kontext.

Překonání této bariéry je jedním z významných úkolů předškolního období a předpokladem k nástupu do školy, který je důležitým mezníkem.²

2.1.3 Řeč

Řeč je stále složitější, a proto se začíná podobat řeči dospělých. Slovní zásoba narůstá a dítě dokáže poskládat slova do delších vět. Časuje slovesa, skloňuje podstatná jména, slova už umí poskládat do věty ve správném pořadí. Rádo vypráví vtipy, dává hádanky, používá slangové vyjádření a mluví hrubě (sprostá slova mu mohou připadat legrační). Baví ho poslouchat příběhy na pokračování. Je schopno naučit se více než jednomu jazyku, v bilingvní nebo multilingvní rodině se tak děje naprosto přirozeně. Spolu s řečí se rozvíjí i fantazie, dítě ji mnohdy, ale ještě nedokáže dokonale odlišit od reálného světa a svých snů se může bát.

2.1.4 Osobnostně-sociální vývoj

V tomto období dítě prochází náhlými změnami nálad. Během chvíle se z „nejlepšího kamaráda“ může stát „největší nepřítel“. Rozšiřuje si okruh přátel, stává se méně závislé na rodičích. Potřebuje cítit vzájemnou blízkost a zažívat výchovnou péči rodičů, zároveň se, ale od nich touží odpoutat a „být velké“. Nerado prohrává a prohry vnímá velmi emotivně, truceje, pláče, vzteká se, vymýšlí si nová pravidla, pro něj výhodnější. Když má dojem, že v něčem selhalo, utápí se v beznaději, prožívá velké zklamání. Stále je sebestředné, události vnímá pouze ze své vlastní perspektivy. Zajímá se o vše, co se děje okolo něho, dává otázky, je zvědavé. Ví, kdy „zlobí“, pojetí špatného a dobrého chování (zlobení) odvozuje od toho, co od něj očekávají rodiče, učitelé a jaká pravidla uplatňují. Občas se objevuje lhaní, drobné krádeže, přivlastnění věcí, které se mu líbí, i když nejsou jeho.

---

² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2000, s. 102.

Může se bát bouřky, tmy, neznámých zvuků, psů, jiných zvířat. Věří různým pověrám, nadpřirozeným jevům a magickým rituálům – např. Ježíšek, čert a Mikuláš ...

2.2 Školní zralost a připravenost

Jelikož vstup do základní školy je pro dítě významným uzlovým bodem jeho života, kde se výrazně mění životní situace dítěte, jsou otázky školní zralosti a školní připravenosti v období šesti let prvotními.

Život dítěte v základní škole začíná totiž být pevně organizovaný, jednotlivé činnosti mají pravidelný a pevný rytmus, vyžaduje se spoluúčast na životě třídního kolektivu. Impulzivní chování dítěte se postupně mění v chování disciplinovanější. Škola je jednak místem učení a výkonů, ale též místem socializace. Vedle toho může být i místem konfrontace hodnotového systému rodiny a společnosti, reprezentované školou. Začátek školní docházky bývá tudíž ukazatelem toho, zda je pro vstup do školy dítě zralé, a jak je na školu připravené. Pro úspěšnou adaptaci na školu jsou potřebné kompetence podmíněné zráním – používá se pojem školní zralosti. Anebo se na nich ve větším míře podílí učení – používá se pojem školní připravenosti. Základem školní připravenosti jsou kompetence vázané na učení, tudíž závislé na specifickém působení sociálního prostředí a osvojování si nových rolí, množství povinností, požadavků a nároků na začátku školní docházky zatíží v různé míře mnoho prvňáčků. Problémy vznikají hlavně tam, kde byla příprava na školu v rodině nedostatečná či slabší; nedostatek podnětů, psychologická traumatizace.

Dítě před vstupem do školy projde obdobím her, které trvá většinou do šesti let. Důležitá je podnětová stimulace v tomto období. Vyprávění pohádek, recitace říkadel, možnost výtvarného projevu. Vedle toho i pohybová aktivita, zpěvné činnosti a celková péče o aktivní řečový projev dítěte. V problematice školní připravenosti hraje nezanedbatelnou úlohu předškolní zařízení (mateřská škola – hudebně pohybové hry, zpěv písní).

2.2.1 Pojmové ujasnění

2.2.1.1 Školní připravenost

Biologické, psychické a sociální předpoklady dítěte pro vstup do školy, úspěšné zahájení školní docházky, zvládnání školního života a nároků vyučování a naplnění role žáka. Školní připravenost je komplexní charakteristika, která zahrnuje jak úroveň biologického a psychického vývoje dítěte, tak dispozice vytvářené na základě učení a vlivem konkrétního sociálního prostředí. Na školu se dítě připravuje v rodině, většina dětí v posledním předškolním roce v mateřské škole. Pro úspěšné zvládnutí role žáka musí dítě dosáhnout určitou socializační úroveň, tj. např. umět se vhodně chovat ve vztahu k učiteli a k spolužákům, být schopno s nimi komunikovat, znát a přijímat určité morální hodnoty a normy, a také být pozitivně motivováno k učení a škol.³

2.2.1.2 Školní zralost

V pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové vývojové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Psychologové zdůrazňují, že pojem „školní zralost“ se akcentuje aspekt biologický, tj. vnitřní, který vychází z dispoziční složky dětského organismu a z procesu zrání. Na základě toho byly zkonstruovány diagnostické testy měřící úroveň škol. zralosti.⁴

V posledních letech se začíná používat pojem školní připravenost, který zdůrazňuje ty charakteristiky dítěte, které mají vztah k vnějším, sociálním činitelům a k procesům, zda dítě může u učení. Při rozhodování o tom, zda dítě může nastoupit do školy, nebo je třeba navrhnout odklad povinné školní docházky, se posuzují všechny aspekty: fyzické, psychické (poznávací, emoční, psychomotorické), sociální aspekty.⁵

---

³ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 301.

⁴ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 304.

⁵ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 304.

*Z hlediska školské legislativy je škol. zralost dítěte chápána jako podmínka pro zahájení povinné školní docházky po dovršení 6. roku věku, kdy dítě má být „tělesně i duševně přiměřeně vyspělé“.*⁶

2.2.3 Diagnostika školní zralosti a připravenosti

Jelikož vstup do školy je pro dítě významným uzlovým bodem jeho života, kde se výrazně mění životní situace dítěte, jsou otázky školní zralosti a školní připravenosti v období šesti let prvotními.

Doba mezi 6 – 7 roky nebyla stanovena náhodně, v tomto období totiž dochází k různým vývojovým změnám, dozrávání CNS.

Život dítěte ve škole začíná totiž být pevně organizovaný, jednotlivé činnosti mají pravidelný a pevný rytmus, vyžaduje se spoluúčast na životě třídního kolektivu. Impulzivní chování dítěte se postupně mění v chování disciplinovanější. Škola je jednak místem učení a výkonů, ale též místem socializace. Vedle toho může být i místem konfrontace hodnotového systému rodiny a společnosti (reprezentované školou). Začátek školní docházky bývá tudíž ukazatelem toho, zda je pro vstup do školy dítě zralé a jak je na školu připravené. Pro úspěšnou adaptaci na základní školu jsou potřebné kompetence podmíněné zráním – používá se pojem školní zralosti. Anebo se na nich ve větším míře podílí učení – používá se pojem školní připravenosti.

U některých dětí se pomalejší dozrávání může projevit v různých oblastech:

- nedozrálост sluchové a zrakové percepce se může v první třídě projevit v psaní, čtení a počítání
- musí dobře ovládat jazyk a řeč na přijatelné úrovni, pokud není tato oblast dostatečně rozvinuta, může docházet nejen k nepochopení učení, ale i k sociálnímu vyloučení. Dítě nemusí rozumět sdělení, hůře se orientuje v učení a může špatně rozumět instrukcím učitele

---

⁶ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 304.

- nedokáže se po dobu nutnou pro učení soustředit a dostatečně se koncentrovat
- neuvažuje konkrétním logickým způsobem, zůstává na úrovni prelogického uvažování
- reaguje impulzivně, nereguluje své chování
- role žáka nechápe jako roli podřízeného, nerespektuje autoritu dospělého
- není smířeno s rolí školáka, necítí se na ní, netěší se do školy, nevyžaduje nákup aktovky
- je stále velmi vázáno na rodinné prostředí, bývá uplakané, úzkostné, nejisté

2.2.3.1 Speciálně pedagogická diagnostika

Pedagogická diagnostika

Vědecká disciplína zabývající se otázkami diagnostikování v edukačním prostředí (převážně ve školním prostředí). Formuluje teorii pedagogického diagnostikování, definuje předmět diagnostikování, vytváří odbornou terminologii, předpokládá taxonomie diagnostikovaných entit, studuje diagnostické metody a v jejich rámci konkrétní nástroje, navrhuje normy, vytváří systémy pedagogických diagnóz a zkoumá způsoby jejich interpretace. Podle některých odborníků (např. v USA) je součástí pedagogické evaluace, podle jiných je to samostatná disciplína (P. Gavora aj.). Má stránku procesuální (diagnostikování) a stránku výsledkovou.⁷

2.2.3.1.1 Vznik speciálně pedagogické diagnostiky

Pedagogická diagnostika je disciplínou pedagogické vědy. Pojem diagnostika je odvozen z řečtiny, význam znamená rozlišování, konstatování. Termín se dlouhou dobu užíval pouze v medicínské rovině. S postupem času byl převzat i do psychologie a pedagogiky. Speciálně pedagogická diagnostika vznikla

---

⁷ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 2009, s. 189.

oddělením od pedagogické diagnostiky a následně se stala speciální pedagogika samostatným podoborem speciální pedagogiky.

Dnes je pojem užíván v různých oborech a z toho vychází i cíle diagnostiky.

2.2.3.1.2 Charakteristika speciálně pedagogické diagnostiky

Cílem speciálně pedagogické diagnostiky je posouzení individuálních zvláštností jedince, které mohou nějakým způsobem ovlivnit účinnost výchovného působení včetně vnějších i vnitřních příčin.

Proces diagnostiky je dlouhodobý. Jeho výsledkem je diagnóza. Ta může umožnit určovat celkový stupeň rozvoje jedince a možnosti jeho schopností.

Speciálně pedagogická diagnostika se zaměřuje hlavně na jedince (děti), které potřebují z různých důvodů speciální péči. Cílem speciálně pedagogické diagnostiky je zjištění úrovně dítěte vzhledem k jeho postižení nebo vadě. Tím tvoří základ pro speciálně pedagogické metody (např. reedukace, kompenzace, rehabilitace).

Ke stanovení diagnózy je důležité poznání celkového zdravotního stavu, podmínek jeho vývoje, rodinných vztahů, vlastně zjistit celkový stav jedince. Na celý tento proces bychom si měli vyhradit dostatek času.

Ke stanovení celkové diagnózy je nutné znát průměrný fyzický, psychický a sociální vývoj pro danou věkovou skupinu.

Komplexní speciálně pedagogická diagnostika vychází z:

- anamnézy rodinné a osobní
- osobního kontaktu s dítětem (délka kontaktu by se měla odvíjet od věku dítěte)
- prostředí pro zkoumání
- věkových zvláštností dítěte

S výsledkem seznamujeme rodiče dítěte. V případě potřeby i další osoby např. pediatr, učitelky v mateřské škole nebo učitelky v základní škole. Tyto osoby pak mohou na základě stanovené diagnózy a společně s doporučením od odborníků s dítětem lépe pracovat a pomoci mu k jeho zlepšení.

2.2.3.1 Školní zralost

Velcí vychovatelé si vždy uvědomovali význam tohoto klíčového období pro další vývoj dítěte. Tímto problémem se ve svém Informatoriu školy mateřské v XI. kapitole zabýval i J. A. Komenský, který doporučoval jako pro vstup do školy nejvhodnější věk 6 let, ovšem se zřetelem k individuálním rozdílům mezi dětmi, na něž poukazoval ve svých podobenstvích: „Nebo pláň mdlá, k vstěpování vzatá, mdle a znenáhla roste, silnější spěšně a mocně. Koniček také příliš časně zapřažený zemden bývá; ale dáš-li mu čas k vyvrstvení se, potáhne tím silněji a nahradí všechno.“ Komenský také uvádí vlastně první zkoušku školní zralosti: dítě dostane na výběr mezi jablíčkem a penízem, a je-li školsky zralé, sáhne po minci.⁸

Vstup do školy je pro dítě nový začátek, nový vývojový úkol, který bývá pro dítě zátěží a zkouškou, proto by mělo být dítě zralé a připravené vše zvládnout. Selhání dítěte hned na začátku může mít pro dítě dlouhodobé následky. Proto správně načasovaný vstup do školy je pro dítě důležitý.

Termín pravděpodobně pochází z vídeňské psychologické školy Ch. Bühlerové (Schulreife) z dvacátých let tohoto století. Od šedesátých let minulého století se objevuje série knih zabývajících se problematikou školní zralosti a připravenosti, problémem se začala zabývat řada odborníků (Matějček, Langmeier).

Hlavním a zpravidla rozhodujícím kritériem pro přijetí do první třídy je věk dítěte, tedy ukončení šestého roku. U nás má tato věková hranice staletou tradici. Díky tomuto mezníku stačí převážná většina šestiletých dětí vyhovět požadavkům první třídy, ale i zda existují odchylky.

Určité procento šestiletých dětí nemá požadované znaky školní zralosti, a tudíž vstup do školy by pro ně byl psychickým traumatem, začátkem nepřetržitých neúspěchů. Aby vstup do školy byl pro dítě přínosem, není možné, aby přinášel nevládnutelné potíže, komplikace, problémy. Neměl by negativně zapůsobit na samém startu, v 1. třídě.

---

⁸ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, str. 301.

Existují děti, které se zdají být zralé pro školu po stránce rozumové, tělesné i sociální. V praxi se ale přesto může ukázat, že nejsou schopné školního učení. Nedovedou totiž přiměřeně plnit školní povinnosti, podřídit se školnímu řádu, osvojit si žádoucí normy chování. Tyto děti prokazují nepřipravenost pro školní vyučování.

2.2.3.2 Znaký školní zralosti

Prvním znakem školní zralosti je věk dítěte - k 31. srpnu má mít dítě 6 let. Dítě, ale průměrně vyžívá až okolo 6,5 roku věku. Někteří chlapci se vyvíjejí trochu později - hlavně v oblasti motoriky ruky (může se projevit v psaní – grafomotorice, uvolnění ruky). V obecné rovině platí, že pro dívky narozené v červenci a srpnu a chlapce od března výše je lépe volit odklad školní docházky. Ověření, zda dítě dospělo do fáze, kdy je růstově způsobilé pro školu, nabízí takzvaná "Filipínská míra", tedy zda si dítě sáhne pravou rukou přes temeno hlavy na levé ucho. Tato metoda není směrodatná či vědecky prokázaná.

Od budoucích školáků očekáváme ve školní praxi souhrn dovedností, některé z nich si ověřujeme hned u zápisu. Dítě by mělo mít základní návyky chování ve společnosti, mělo by se umět představit, vědět adresu, jak se jmenují jeho rodiče, popř. kde pracují. Mezi obvyklé otázky u zápisu patří poznání podle obrázku známou pohádku, souvisle vyjádřit její děj.

Jak už jsem psala jedním z prvotních znaků školní zralosti je dovršení 6. let věku dítěte.

Tělesný vývoj a zdravotní stav:

Hlediska tělesného vývoje jsou spíše věcí dětského lékaře, kam dítě chodí na pravidelné preventivní prohlídky. Tělesný vývoj je jednou z mnoha oblastí, které se posuzují, zda je dítě zralé. Dítě, které působí mladším a drobnějším dojmem, může být psychicky, sociálně zralé pro školu a naopak dítě, které je „velké“, může být nezralé v jiných oblastech. Proto i dětský lékař by měl vycházet z komplexního posouzení dítěte (psycholog, učitelka v mateřské škole).

Motorika:

- vymizení bezúčelných a nadbytečných pohybů
- dítě by mělo být ukázněnější
- po určitou dobu by mělo své motorické chování ovládat a kontrolovat
- klidnější sezení v lavici

Zralost smyslového vnímání:**Zrakové rozlišování:**

- zrakem rozlišit tvary od sebe, poznat základní geometrické tvary
- znát částečně abecedu
- rozpoznat některá písmena a číslice
- děti by už v září, říjnu neměly kvůli nácviku psaní a čtení zaměřovat písmena tvarově podobná (m - n), symetrická podle vodorovné osy (b - d) nebo vodorovné osy (p - b, j - l).

Sluchové rozlišování:

- poznat první písmeno ve slově
- syntéza a analýza slov (rozklad na hlásky: pes = p - e - s a naopak složení slova z hlásek)

Zralost grafomotoriky a vizuomotorické koordinace:

- správné držení tužky, dbát na správnost držení hlavně u dětí leváků
- podepsat se aspoň křestním jménem a tiskacím písmem
- zabránit křečovitému (nepřiměřený tlak na tužku) nebo nesprávnému držení tužky (hlavně u chlapců, u kterýchž později dozrává motorika).

Rozumové schopnosti:

- orientace v čase (včera - dnes - zítra, režim dne: ráno - poledne - večer, řadit události chronologicky podle děje, Vánoce v prosinci, Velikonoce - na jaře), orientace v ročních dobách, dnech v týdnu, měsících, ale znalost hodin by neměla být podmínkou
- třídění věcí podle velikosti, délky, množství, druhu, tvaru, barvy
- materiál a z čeho věci vyrobeny (plast, sklo, dřevo, papír)
- vpravo x vlevo

- logické úvahy o pojmech (co mají podobného stůl a židle, košile a svetr aj.)
- znát barvy, i odstíny jednotlivých barev

Počtení představy:

jak vědomosti (kolik nohou má pes, kolik dnů v týdnu - vědomosti o okolním světě)

tak dovednosti:

- počítat a znát číslice do 10 a zpět
- sčítat a odčítat do 5 (tj. přidávat a ubírat z množství věcí), učit se to přes konkrétní příklady, může počítat v duchu i na prstech
- znát vztah symbol - jméno - počet aspoň u některých číslic

Paměť:

- zapamatovat si větu 7 - 8 slov a doslova ji zopakovat
- umět básničku, písničku

V oblasti rozumové, resp. v poznávání a vyjadřování jsou to tyto znaky:

- diferencované vnímání (percepční zralost)
- záměrná koncentrace pozornosti
- analytické myšlení (schopnost postžení podstatných znaků a vztahů mezi jevy, schopnost reprodukce předlohy)
- racionální přístup ke skutečnosti (relativní oslabení významu fantazie)
- logické zapamatování
- zájem o zaměstnání s cílem (jeho těžiště je ve výsledku, kterého lze dosáhnout jen usilovnou činností)
- zájem o nové poznatky
- ovládnutí odposlouchané hovorové řeči
- schopnost chápání a užívání jiných symbolů (předpoklad pro zvládnutí trivia – čtení, psaní, počítání)
- rozvinutí jemné motoriky ruky a visuomotorické koordinace

Jsou-li rozumové schopnosti výrazně nižší, bylo by správné spíše uvažovat o speciálním školství než odkladu.

Řeč:

- ve větách a jednodušších souvětích vyličít svoje zážitky a popsat svoje okolí
- bez agramatismů
- vyspívá i po stránce výslovnosti, u některých prvňáčků může přetrvávat ještě dyslálie

Ke znakům **citové složky** školní zralosti patří:

- odloučení od matky a podřídit se autoritě doposud cizí osoby (učitelky)
- dosažení relativně lepší emocionální stability (méně impulsivních reakcí), přijmout i případný neúspěch
- strach, obavy, tréma mohou svazovat jeho výkonnost
- sebeřízení, sebekontrola
- využití citové kapacity při motivování školní zaměstnání

Mezi znaky **sociální zralosti** řadíme:

- potřebu dítěte stýkat se s dětmi
- podřizovat se zájmům a konvencím dětských skupin
- schopnost převzít sociální roli školáka v sociální situaci školního vyučování
- podřídit se rytmu vyučovacích hodin
- rozlišovat různé role

2.2.3.3 Hodnocení školní zralosti

Hodnocení školní zralosti zahrnuje screening a následně může následovat dílčí test školní zralosti. Screening jednotlivých aspektů školní zralosti, slouží k nalezení dětí, které mohou vykazovat v této oblasti nějaké problémy - je to rychlý a efektní vyšetřovací postup, pro učitele v mateřské škole, pediatry, odborníky.

Poté může následovat podrobnější vyšetření školní zralosti, které je provedeno na žádost rodičů nebo zákonného zástupce (může být i na doporučení pediatra, učitelky mateřské školy – vždy záleží na rodiči).

Hodnocení školní zralosti je psychologické vyšetření, ve kterém nejde jen o speciální posouzení schopností a dovedností dítěte, ale o zhodnocení jeho celkového osobnostního a mentálního vývoje. Běžnou součástí testu bývá kresba postavy, rodičů, rodiny, nebo volného námětu dítěte. Následuje některá ze standardních testových metod (Wechslerův test, Jiráskův test, Zkouška znalostí předškolních dětí Z. Matějčka a M. Vágnerové).

Vyšetření školní zralosti, či nezralosti by mělo být komplexní. Mělo by sledovat jak vývoj tělesný, duševní tak i sociální. Při vyšetření by se mělo dítě sledovat v celkových souvislostech. Celkové schopnosti by se měly hodnotit i pozorováním reakcí dítěte (jak je schopno vyčkat bez rodičů, ochota ke spolupráci, seznámení se s neznámým prostředím) vše toto může ukázat na sociální a citovou vyspělost dítěte. Při rozhovoru s dítětem vyšetřující pozoruje slovního projevu dítěte – obsahu vět, slovní zásoby, skladby vět, gramatiky, ale i výslovnosti.

2.2.3.3.1 Metody vyšetření školní zralosti

Orientační test školní zralosti

Ze zaměřených testů školní zralosti je v našem prostředí nejrozšířenější Jiráskova (1970, 1972) verze klasického Kernova testu: orientační test školní zralosti. Jde o test grafický, v nejužívanější podobě spočívající ve třech úlohách: kresbě mužské postavy, napodobení psacího písma a kreslení struktury bodů podle předlohy. Test byl koncipován jako screeningový a doznal širokého uplatnění. Výkon dítěte se hodnotí na škále 1 až 5, podobně jako tomu je u školních známek, s tím, že průměrná hodnota 3 znamená průměrnou školní zralost v grafické oblasti.⁹

Test znalostí předškolních dětí

Test sestavil Matějček v průběhu 70 let minulého století, vycházel přitom ze své klinické zkušenosti s různými dětmi. Jeho současná verze má deset oddílů po 4

---

⁹ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 311.

otázkách zaměřených na různé oblasti, např. hodnocení času, počtu, znalostí o rostlinách, zvířatech, domácích činnostech, společenském zařazení apod. Příklady položek. „Ve které roční době jsou Vánoce?“ nebo „Kolik pecek je v meruňce?“¹⁰

Edfeldtův reverzní test

Je určen k posouzení úrovně vizuální diferenciaci, schopnosti dítěte rozlišovat obrácené a otočené tvary, tj. polohu nahoře – dole a vpravo – vlevo, i drobné tvarové rozdíly detailů. Dítě má označit ty dvojice obrázků, které se nějakým způsobem liší. Česká verze Edfeltova testu v úpravě M. Malotínové vyšla v roce 1968.¹¹

Test je určen pro děti od pěti do osmi let. Podle počtu získaných bodů určujeme vývojovou úroveň vizuální diferenciaci dítěte.

Zkouška sluchové diferenciaci (WM)

Slouží k posouzení schopnosti sluchově rozlišovat zvuky mluvené řeči. Vytvořil ji v roce 1960 Wepman a pro potřeby české psychologické praxe ji upravil Matějček (1993). Test obsahuje 19 dvojic bezesmyslných slov (např. dynt-dint, bram-pram atd.), která jsou v 13 případech odlišná a v 6 položkách shodná.¹²

Test se používá pro děti od 5 let. Pomáhá nám zjistit, které hlásky dítě nedovede sluchově diferencovat.

Obrázkově slovníková zkouška

Je jednou z psychologických pomůcek na vyšetření jisté dimenze zralosti dítěte pro školu. Zjišťují slovní zásobu a slovní pohotovost především u dětí před vstupem do školy (ve věku od 5 roků, 6 měsíců až do 6 roků, 6 měsíců).¹³

Předkládá se individuálně, celkově vyšetření trvá okolo pěti minut.

---

¹⁰ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 400.

¹¹ ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006. s. 378.

¹² ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006. str. 383.

¹³ KONDÁŠ, Ondrej. *Obrázkově slovníková zkouška*. str. 4

Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky

Zkouška obsahuje jak test sluchového a zrakového vnímání, rozlišování, paměť, řečové schopnosti. Tento test je určen pro předškolní děti tak i pro děti, které procházejí testem školní zralosti.

Heidelberský test řečového vývoje (HSET)

HSET vytvořila v roce 1978 dvojice německých autorů Grimmová a Scholer, ve druhém, přepracovaném vydání vyšel tento test v roce 1991. Lze jej charakterizovat jako metodu zaměřenou na posouzení úrovně vývoje jazykových schopností. K dispozici je i slovenská verze zpracována logopedkou Mikulajovou (2000). HSET diferencuje dva aspekty jazykových schopností, řečově-lingvistickou a řečově-pragmatickou složku. Test je rozdělen do několika různě zaměřených subtestů.¹⁴

- Větná struktura – porozumění gramatické struktury, chápání smyslu vět různé úrovně, napodobení, struktura
- Morfologická struktura – tvoření jednotného i množného čísla, tvoření odvozených slov podle gramatických pravidel, odvozování přídavných jmen
- Větný význam – oprava významově nesprávných vět, tvorba vět z 2-3 daných slov
- Slovní význam – hledání slov, klasifikace pojmů označujících skupinu obrázků
- Interakční význam – flexibilita pojmenování, např. podle vztahu k jiným lidem, spojování verbálních a neverbálních informací, např. výroku podle výrazu člověka na obrázku, schopnost reagovat na určitý výrok vzhledem k vlastní roli
- Interakční úroveň – zapamatování a reprodukce textu

---

¹⁴ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 398.

Test je pro děti od 4 do 9 let. Hodnocení vychází z počtu splněných úkolů a jejich kvalitě.

Vývojový test zrakového vnímání M. Frostigové

Test byl v české a slovenské verzi vydán v roce 1972, v překladu a úpravě M. Krallové. Metoda obsahuje 5 subtestů, které měří různé dílčí schopnosti.¹⁵

- Vizuomotorická koordinace
- Figura – pozadí
- Konstantnost tvaru
- Poloha v prostoru
- Prostorové vztahy

Test je určen pro děti od čtyř do osmi let. Doba testování je mezi 30 – 40 minutami.

Hodnocení verbální a sociální připravenosti je „Zkouška znalostí předškolních dětí Zdenka Matějčka a Marie Vágnerové“, která zahrnuje 10 oblastí dětského života, dítě zodpovídá otázky o své rodině, okolním světě, orientaci v čase apod.

Zkouška sluchové analýzy a syntézy (SAS-M)

Zkouška je součástí Moseleyovy testové baterie určené k diagnostice poruch učení a psaní. Pro potřeby české psychologické praxe ji upravil Matějček (1993). Je určena pro hodnocení úrovně schopnosti rozkládat slova na hlásky a naopak, z hlásek skládat slova. Zkoušky analýzy a syntézy obsahují dvě alternativní série 10 slov (např. sám, drak, náplast, nespravedlnost atd.).¹⁶

Test je určen pro děti od 5 let, výsledky můžeme zhodnotit jak počtem bodů, tak i podle typu chyb, nebo problémů v hláskových skupinách.

Zkouška laterality Matějčka a Žlaba

V České klinické praxi je nejvíce užívaná zkouška laterality Matějčka a Žlaba z roku 1972. Tato zkouška je zaměřena na hodnocení laterality rukou, nohou,

---

¹⁵ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 380.

¹⁶ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 383.

uší a očí. Pro hodnocení laterality rukou je určeno 12 položek, k posouzení laterality nohou slouží 4 položky, pro zjištění laterality očí jsou k dispozici 2 položky a 1 pro určení dominantního ucha.¹⁷

Test se používá od předškolního věku, používá se při posuzování nejistých případů školní zralosti.

Test hvězd a vln

V Čechách ho zavedl Jaroslav Šturma, který ho převzal od německé psychologičky Ursuly Avé-Lallemant. Úkolem dítěte je do předtištěného rámečku nakreslit hvězdy na obloze nad vlnami na moři.

Při každé testové metodě bychom měli brát ohled na individuální potřeby dítěte, kolísavost pozornosti (pokud se méně soustředí na konci testu). Většina testů může být použita i ve starším věku dětí, například při podezření na specifické poruchy učení, organickým postižením centrální nervové soustavy, poruchy ADHD.

2.2.3.4 Školní nezralost

Po výčtu v jednom z předešlých oddílů vyplývají znaky školní nezralosti. Mohou se týkat jedné oblasti i více než jedné oblasti. Dítě, které označíme za nezralé je oslabené v některé z dílčích oblastí (psychická oblast, rozumové schopnosti apod.). Musíme rozlišit rozdíl mezi sníženými rozumovými schopnostmi, které by odklad povinné školní docházky, začlenění do běžné základní školy u dítěte, nic neřešil a jen „dozríváním“ jedné z dílčích oblastí. Někdy je na místě uvážit, zda přímé vřazení do praktické základní školy by dítěti nepomohlo a neušetřilo ho eventuálního selhání v běžné základní škole. Mnohdy rodiče nejsou této alternativě nakloněni, mnohdy je přesvědčí až samotné selhání dítěte. Samozřejmě trendem této doby je integrace dětí s oslabením či postižením do běžné základní školy. Samozřejmě je velká

---

¹⁷ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 386.

odpovědnost na škole, zda umí a má prostředky pro vytvoření vhodných podmínek pro dítě.

V případech zjevného mentálního opožďení či deficitu (kdy je intelekt blíže mentálního postižení či již v jeho pásmu) je alternativou přímé vřazení do praktické školy, zejména nejsou-li podmínky pro integraci dítěte do běžného školního prostředí.¹⁸

Do kategorie nezralých dětí můžeme zařadit i děti impulzivní, neklidné, těžkopádné, neobratné, odbíhající od daného úkolu, plačtivé, přecitlivělé, vzdorovitě, bázlivé, špatně navazující kontakt s učiteli, nekomunikující, se sklonem k mutismu, výbušné, impulzivní. Všechny tyto děti potřebují pozornost, porozumění a pomoc při hledání nejvhodnějšího přístupu.

Obecnější příčiny školní nezralosti lze rozdělit zejména do těchto kategorií (Jirásek, Tichá, 1968):¹⁹

- a) nedostatky v somatickém vývoji a zdravotním stavu;
- b) opožďený mentální vývoj, snížení inteligence;
- c) nerovnoměrný vývoj, oslabení dílčích schopností a funkcí; tak tomu je např. v případě oslabení funkcí nezbytných pro náležité zvládnutí čtení a psaní; často jde o naznačené či plněji vyjádřené dysfunkce a specifické vývojové poruchy; do této skupiny patří obtíže na podkladě lehkých mozkových dysfunkcí či časných poškození CNS;
- d) neurotický povahový vývoj, neurotické rysy a symptomy;
- e) nedostatky ve výchovném prostředí působení na dítě; sem spadají důsledky psychické deprivace spjaté s ústavní výchovou, ale též méně navenek patrné citové anebo podnětová strádání v rodině (psychická subdeprivace v pojetí Matějčkové).

---

¹⁸ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 307.

¹⁹ ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. 2006, s. 307

2.2.3.5 Úloha rodičů

Pro zvýšení školní připravenosti mohou rodiče udělat mnohé. Někteří tak činí s naprostou přirozeností, jiní potřebují ukázat správnou cestu či dokonce navést a pomáhat. Intenzita kontaktů s dítětem v raných fázích jeho života, svádí některé rodiče k tomu, že se nevědomky snaží s dítětem dorozumět "jeho řečí". Napodobují nesprávně vyslovovaná slova svého dítěte, zřejmě v domněnku, že jim tak dítě více porozumí. Dítě, které se však nápodobou učí, je takovým chováním rodičů utvrzováno ve správnosti svých výrazů a nemá jiný vzor, od kterého by pochytil mluvené slovo žádoucí pro posouzení školní zralosti. Je tedy nutné oprostít se od těchto návyků, mnohdy se tak stává až v mateřské škole, kdy je dítě zmateno z výslovnosti druhých. Prohlížení obrázkových knih a jejich následné čtení je také nedílnou součástí rozvoje dítěte. S prvními vědomými slůvky, což je okolo jednoho roku, mohou přijít první knížky. Samozřejmostí je přizpůsobení textu a náročnosti knihy věku dítěte. První „knížkou“ jsou dětská leporela s jednoduchými motivy, prohlížíme si je s dítětem a s knížkou ho seznamujeme. Ukazujeme si obrázky a pojmenováváme je. Večerní předčítání pohádek může být příjemným rituálem rodičů a jejich dětí. Dítě se učí pozorně pohádky poslouchat, později nastupují četby knih na pokračování, příběhy s dětským hrdinou. Velmi vhodné jsou dětské knihy a říkadla s ilustracemi, dítě si pamatuje ty jednoduché a postupně složitější.

Samozřejmostí by měl být časový řád, který dítě dodržuje (večerní koupání před večerníčkem, odpolední odpočinek, úklid hraček ...). Každé dítě se k úklidu hraček staví jinak, ale mnoho autorů uvádí, že dítě již okolo roku a půl dokáže hravou formou uklidit hračky na své místo. Pokud od dítěte něco chceme, měli bychom trvat na plnění našeho požadavku.

Volný čas, který rodiče s dítětem tráví, by měli umět využít ve prospěch dítěte. Vycházky by neměly být jen bezduchým procházením se venku, ale také dialogem mezi rodičem a dítětem obohacným o množství podnětů, které venkovní prostředí nabízí. Dítě pozoruje, rodič ho upozorňuje na zajímavé

věci, které mohou vidět, zvířata, přírodu. Každá procházka nabízí mnoho podnětů pro rozhovor. Nejenom, že si dítě takto rozšiřuje slovní zásobu, ale celkové podvědomí o okolním světě. Mezi základy společenského chování dítěte, které ovlivňují rodiče, je poděkování, pozdravení, požádání. Dále by dítě mělo od rodičů znát své jméno, příjmení, adresu, jména svých rodičů a sourozenců, orientačně mít povědomí o práci svých rodičů.

Další oblastí kde mohou rodiče přispět k rozvoji dítěte, je široké spektrum výtvarných činností rozvíjejících jemnou motoriku (malování, modelování, stříhání papíru, lepení apod.). Část těchto věcí je součástí posouzení školní připravenosti.

2.2.3.6 Úloha mateřské školy

Důležitým úkolem předškolního vzdělávání je vytvářet dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a umožňováno tak každému dítěti dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, k optimální úrovni osobního rozvoje a učení, resp. k takové úrovni, která je pro dítě individuálně dosažitelná.²⁰

Jedním z úkolů mateřské školy je připravit dítě na úspěšný vstup do první třídy základní školy a zabezpečit jim úspěšný přechod z mateřské školy do základní školy.

Veškeré úsilí mateřské školy by mělo vést k tomu, aby dětem pomohla dobře se na tento důležitý úsek jejich života přichystat, aby nedošlo ke zklamání v důsledku malé připravenosti nebo úzkosti z nového prostředí nebo dokonce z nezralosti dítěte. Tomuto cíli podřizuje učitelka svou práci především ve skupině pětiletých až šestiletých dětí. Přípravu dětí na školu provádí především

---

²⁰ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha 2004, s. 17.

jako dlouhodobě sledovaný záměr, který se odráží v celé práci s dítětem, vyplývající ze školního a následně třídního vzdělávacího plánu.

Na základě dlouhodobého a každodenního styku s dítětem i jeho rodiči může předškolní vzdělávání plnit i úkol diagnostický, zejména ve vztahu k dětem se speciálními potřebami.²¹

2.2.4 Školní docházka

Překážky, které úspěšnou adaptaci dítěte na školní podmínky stěžují, jsou např. uznávání jiných hodnot, smysl školního vzdělání. Škola je reprezentantem obecných hodnot společnosti. Dítě si přináší určité zkušenosti, životní hodnoty, způsob chování osvojených v předškolním věku. V některých rodinách chybí pro děti smysl školního vzdělání. Škola se může stát zbytečnou povinností, dítě není ke školní práci správně motivováno.

Pro adaptaci dítěte na roli školáka je významná i schopnost verbální komunikace. Komunikační pohotovost souvisí se slovní zásobou, dostatkem řečových podnětů, ale i naopak s vadami řeči. Celkově narušení aktivního řečového projevu má negativní sociální odezvu. Dítě nemůže uspět, pokud nezvládne jazyk na dostatečné úrovni.

Školní docházka je u nás pro každého jedince povinná po dobu 9 let. Začíná počátkem školního roku, který následuje po 6. narozeninách dítěte. Je však možné, že dítě, které je přiměřeně tělesně i duševně vyspělé, ale dosáhne 6. roku věku až v době od září do prosince příslušného kalendářního roku, se stane žákem 1. třídy jako pětileté, požádá-li o to jeho zákonný zástupce.²²

Při nástupu do školy musí dítě dosáhnout i určité socializační úrovně, aby mohlo zvládnout roli školáka. Nemělo by být příliš plaché, samotářské, ale stejně tak příliš nezdravě zvýšené sebevědomí s tendencemi povyšovat se nad ostatní. Nevhodné je i bezohledné, drzé chování, silný odpor k autoritám,

---

²¹ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha 2004, s. 17.

²² VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. 2008, s. 339.

vulgární vyjadřování. Školsky připravené dítě by mělo umět rozlišit různé role, diferencovat chování. Oproti tomu školsky nepřipravené dítě nechápe význam a specifičnost jednotlivých rolí, což přináší problémy v adaptaci na školské prostředí a odrazí se většinou ve výkonu dítěte. Je zde i otázka sociální pozice ve třídě. Budování své pozice formou zdravě asertivní se totiž dítě musí učit.

2.2.4.1 Odklad povinné školní docházky

Může se stát, že dítě nebude dostatečně psychicky, fyzicky, sociálně zralé, pak může ředitel základní školy na žádost rodičů udělit odklad povinné školní docházky.

Pokud není dítě po dovršení 6. roku psychicky, tělesně, sociálně zralé mohou rodiče, nebo zákonný zástupce písemně požádat o odklad povinné školní docházky. Odklad se dává na jeden školní rok. Žádost o odklad se podává řediteli základní školy spolu s doporučením speciálně pedagogického centra, pedagogicko-psychologické poradny nebo praktického lékaře.

Začátek docházky lze odložit nejdéle do září toho školního roku, v němž dítě dovrší 9. rok věku. Dobu je nutno využít v souladu s doporučeními pedagogických pracovníků k překonání nedostatků, k přípravě dítěte na požadavky školy a úspěšnému plnění role žáka.²³

V praxi můžeme pozorovat, že rodiče žádají o odklad povinné školní docházky častěji než v uplynulých letech.

2.2.2.2 Předčasný nástup do základní školy

O předčasném nástupu do základní školy mluvíme tehdy, pokud zákonný zástupce o to požádá ředitele základní školy. Dítě, které dovrší šestý rok v době od počátku školního roku do konce kalendářního roku, může zákonný zástupce požádat o předčasný nástup do základní školy. Ve školském zákoně je slovní výraz, že by dítě mělo být, samozřejmě přiměřeně tělesně a duševně zralé. Je zavádějící, co toto slovní spojení znamená. Ve své praxi jsem se setkala

---

²³ VALIŠOVÁ, Alena., KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. 2008, s. 340

s jedním chlapcem, který byl narozen koncem září a na žádost maminky (jen pro ujištění správného rozhodnutí) byl vyšetřen ve speciálně pedagogickém centru. Vyšetření dopadlo velmi dobře, dítě bylo označeno jako nadprůměrně nadané a mamince byl doporučen předčasný nástup do základní školy. Z mé vlastní skromné praxe ve školství jsem se nesečkala s hojnějším využitím této možnosti.

2.2.4.3 Jiné způsoby plnění školních povinností

Jiné způsoby plnění školních povinností jsou umožněny dětem, které potřebují individuální vzdělávání anebo vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením.

O povolení individuálního vzdělávání na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka rozhoduje ředitel školy, kam bylo dítě přijato k plnění povinné školní docházky. Individuální vzdělávání lze povolit pouze žákovi 1. stupně základní školy za splnění veškerých podmínek stanovených příslušnými předpisy. Podporou tohoto typu vzdělávání se zabývá společnost přátel domácí školy.²⁴

Dítěti s hlubokým mentálním postižením stanoví krajský úřad na základě doporučující posouzení odborného lékaře a školského poradenského zařízení (se souhlasem zákonného zástupce) takový způsob vzdělávání, který odpovídá jeho duševním a tělesným možnostem. Krajský úřad zároveň zajistí odpovídající pomoc při vzdělávání postiženého dítěte. Jedná se zejména o pomoc speciálně pedagogickou, rehabilitační a poradenskou. Toto vzdělávání vyžaduje rovněž odpovídající metodickou a instrumentální podporu (rehabilitační a výukové potřeby, prostředky usnadňující pohyb postiženého atd.)²⁵

---

²⁴ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. 2008, s. 340.

²⁵ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. 2008, s. 340.

2.2.4.4 Požadavky školy

Škola sama mnohdy může za prvotní nezdary samotného dítěte. Rychlý nástup učiva, nebrání v úvahu jednotlivé odlišnosti dětí. Metodický postup by měl být natolik flexibilní, aby vycházel vstříc jednotlivým typovým a pokud možno i jedinečným odlišnostem dětí. Srovnáním historie a náplně vyučování v této době a v době před 120 lety, je množství probraného učiva značně rozdílné, samozřejmě i obsahově, v dnešní době přibylo mnoho nových poznatků. Děti ve srovnání se svými vrstevníky probírají dnes do prvního pololetí tolik učiva co jejich vrstevníci na konci druhé třídy.

Následující „Desatero prvňáčka“ se objevuje u některých zápisů do základních škol a v období zápisu i v mateřské škole.

„Desatero prvňáčka“

1. Vím, jak se jmenuji, kde bydlím, kolik mi je let a jak se jmenují moji rodiče.
2. Umím si na stolečku urovnat věci, umím si správně uložit věci na své místo, uklidit hračky a pastelky kam patří.
3. Umím správně držet tužku i při kreslení pastelkami, umím malovat barvami.
4. Dovedu správně držet nůžky a stříhat.
5. Dokážu správně pojmenovat barvy.
6. Umím si připravit ubrousek na svačinu. Vím, že si musím před každým jídlem umýt ruce.
7. Ruce si umívám i při použití WC.
8. Umím si sám obout boty, zavázat tkaničky, rychle se převléci.
9. Dovedu poslouchat maminkino vyprávění v klidu a se zájmem.
10. Televizní pohádky, pořady a filmy dokážu sledovat pozorně a umím o nich vyprávět.

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem tohoto průzkumu bylo orientačně zmapovat problematiku školních odkladů a jejich četností.

V rámci průzkumu byly u žáků sledovány tyto základní oblasti:

- Zmapování školní připravenosti dětí předškolního věku
- Zjištění počtu dětí s odkladem školní docházky

V rámci průzkumu u práce učitelek, byly sledovány tyto oblasti:

- Práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky a její odlišnost od práce s ostatními dětmi

3.1.1 Stanovení předpokladů

Výzkumná šetření a jejich výsledky, která zde budou prezentována, vycházela z následujících **hypotéz**:

1. Předpokládám, že kolem 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky.
2. Předpokládám, že za poslední tři roky se procento dětí s odkladem školní docházky zvýšilo.
3. Předpokládám, že se práce s dětmi s odkladem školní docházky liší od práce s ostatními dětmi.

3.2 Metody sběru a analýzy dat

Prezentovaný zkoumaný vzorek byl situován do lokalit městských částí Prahy, kde byly náhodně vybrány základní školy.

K získání potřebných informací byla zvolena dotazníková forma šetření.

Dotazník č. 1 byl vyhotoven v rozsahu 1 strany, tj. 6 otázek, z nichž 2 jsou identifikační (velikost školy a počet žáků) a zbylé 4 se týkají vlastního tématu práce (kolik dětí se hlásilo k zápisu, kolik dětí žádalo o odklad povinné školní docházky, kdo doporučil odklad povinné školní docházky a kolik prvních tříd

základní škola otevřela). Všechny otázky byly zpracovány do tabulky. Otázky byly směřovány k získání výsledků otázek v uplynulých třech školních letech (2006/2007, 2007/2008, 2008/2009). Příloha A obsahuje celé znění dotazníku č. 1, který jsem rozesílala na jednotlivé základní školy v hlavním městě Praze.

Cílem **dotazníku č. 1** bylo zjistit, zda se zvyšuje procento dětí s odkladem školní docházky. A zda se procento dětí v posledních třech letech zvýšilo. Doplňujícími otázkami byla otázka ohledně doporučení odkladu povinné školní docházky.

Dotazníky v počtu 115 byly rozeslány elektronickou poštou s instrukcemi k jejich vyplnění.

Do konečných výsledků bylo zahrnuto jen 20 vyplněných dotazníků, neboť se jich zpátky vrátilo jen 30, ale pro neúplnost dat bylo ze zpracování vyřazeno 10 dotazníků.

Druhý prezentovaný zkoumaný vzorek byl situován mezi učitelky mateřských škol v Praze.

K získání potřebných informací byla zvolena dotazníková forma šetření. **Dotazník č. 2** byl vyhotoven v rozsahu 2 stran, tj. 7 otázek, z nichž 1 je identifikační (zjištění délky praxe učitelek) a zbylých 5 se týká vlastního tématu práce (jak se liší práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky, používání odborných publikací a počítačových programů a využití stimulačního programu „Metoda dobrého startu“). Příloha B obsahuje celé znění dotazníku č. 2, který jsem rozesílala mezi učitelky mateřských škol v hlavním městě Praze.

Cílem **dotazníku č. 2** bylo zjistit, zda se liší práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky od práce s ostatními dětmi.

Dotazníky v počtu 30 byly rozeslány elektronickou i osobní formou s instrukcemi k jejich vyplnění.

Do konečných výsledků bylo zahrnuto 22 dotazníků, zpátky se jich vrátilo 26 a 4 byly vyřazeny pro neúplnost ve vyplňování odpovědí na otázky.

3.2.1 Předvýzkum a jeho výsledky

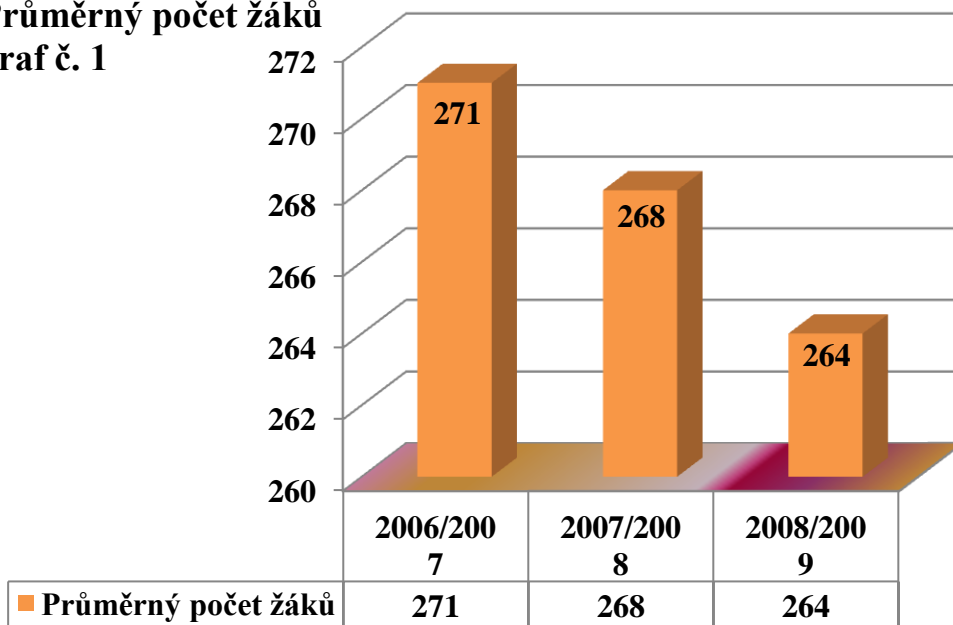
Při stanovení předpokladů pro výzkum mé bakalářské práce jsem vycházela hlavně ze své praxe. Pět let za sebou mám předškolní třídu a každoročně v období od listopadu do března s rodiči mluvím o školní zralosti a připravenosti, možnosti odkladu školní docházky, výběru vhodné základní školy. Procento dětí, které budou mít odklad, se každoročně mírně zvyšuje. Zároveň si uvědomuji a vím, že práce s dětmi, které mají odklad povinné školní docházky, je jiná, než s ostatními dětmi.

3.3 Popis zkoumaného vzorku

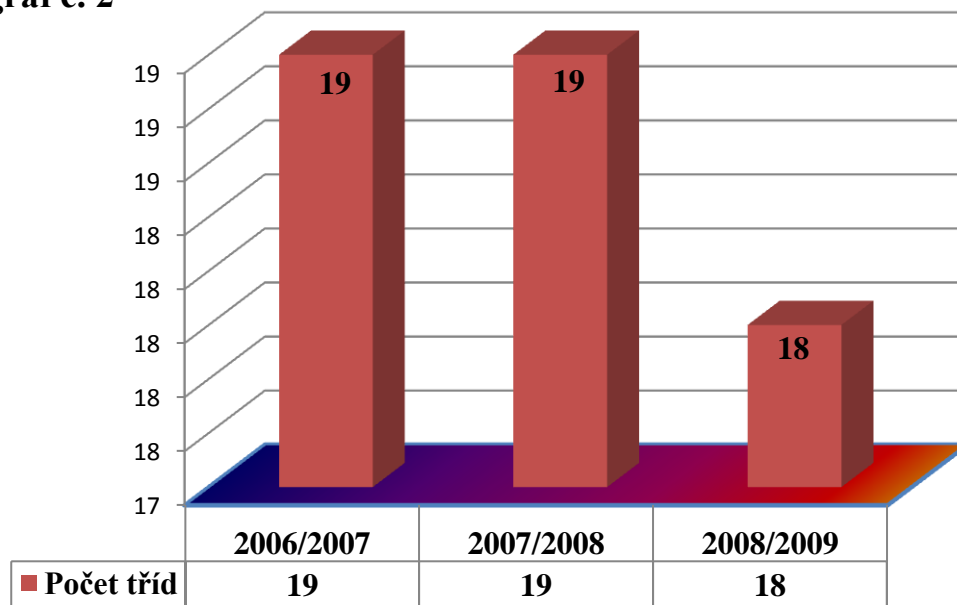
Do prvního zkoumaného vzorku byly zahrnuty předškolní děti, které se v kalendářních letech 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009 hlásily k zápisu do základní školy na území hlavního města Prahy. Celkem bylo do zpracování zařazeno 20 dotazníků. V následujícím grafu je zaznamenána průměrná velikost školy a počet otevřených tříd, na kterých probíhal výzkum.

Následující grafy (č. 1 a 2) znázorňují průměrný počet žáků základních škol a průměrný počet tříd základních škol, které byly zahrnuty do průzkumu.

Průměrný počet žáků
graf č. 1

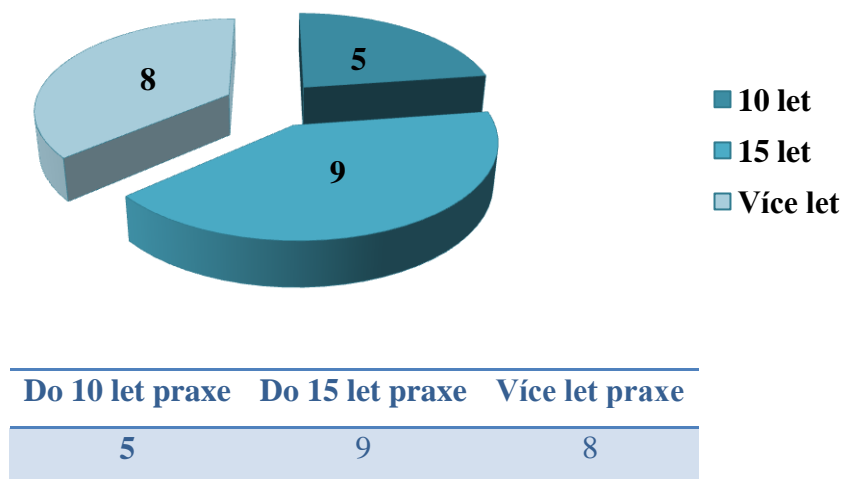
Počet tříd
graf č. 2

Do druhého zkoumaného vzorku byly zahrnuty odpovědi učitelek mateřských škol hlavního města Prahy. Celkem bylo do šetření zařazeno 22 vyplněných dotazníků.

Graf č. 3 znázorňuje délku praxe oslovených učitelek mateřských škol, které se podílely na výzkumu.

Délka praxe učitelek
graf č. 3

3. 4 Výsledky a jejich interpretace

3.4.1 Přehled výsledků dotazníku č. 1

Vypracovaná tabulka vystihuje výsledky dotazníku č. 1 (zahrnuje jednotlivé výsledky dotazníků a jejich procentuální vyčíslení). Výsledky jsem zaokrouhlovala na dvě desetinná čísla. Celkově do průzkumu odkladů povinné školní docházky bylo zahrnuto 20 základních škol, které jsou na území hlavní města Prahy.

školní rok	Škola 1			Škola 2		
	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%
06/07	41	3	7,32	52	3	5,77
07/08	69	18	26,09	37	7	18,92
08/09	71	10	14,08	33	5	15,15
školní rok	Škola 3			Škola 4		
	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%
06/07	64	12	18,75	73	12	16,44
07/08	60	13	21,67	97	15	15,46
08/09	54	9	16,67	101	10	9,90
školní rok	Škola 5			Škola 6		
	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%
06/07	44	5	11,36	72	12	16,67
07/08	60	6	10,00	75	14	18,67
08/09	75	19	25,33	79	12	15,19
školní rok	Škola 7			Škola 8		
	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%
06/07	20	2	10,00	71	13	18,31
07/08	22	3	13,64	53	12	22,64
08/09	20	1	5,00	53	9	16,98

školní rok	Škola 9			Škola 10		
	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí	Žádající o odklad	%
06/07	5	2	40,00	14	5	35,71
07/08	7	3	42,86	16	6	37,50
08/09	9	2	22,22	18	8	44,44
školní rok	Škola 11			Škola 12		
	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%
06/07	35	9	25,71	20	3	15,00
07/08	52	8	15,38	18	3	16,67
08/09	44	10	22,73	17	4	23,53
školní rok	Škola 13			Škola 14		
	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%
06/07	50	5	10,00	38	4	10,53
07/08	48	7	14,58	42	6	14,29
08/09	51	5	9,80	61	11	18,03
školní rok	Škola 15			Škola 16		
	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%
06/07	5	0	0,00	16	4	25,00
07/08	5	1	20,00	16	2	12,50
08/09	12	1	8,33	13	2	15,38
školní rok	Škola 17			Škola 18		
	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%
06/07	30	3	10,00	54	5	9,26
07/08	28	4	14,29	55	4	7,27
08/09	60	13	21,67	60	16	26,67

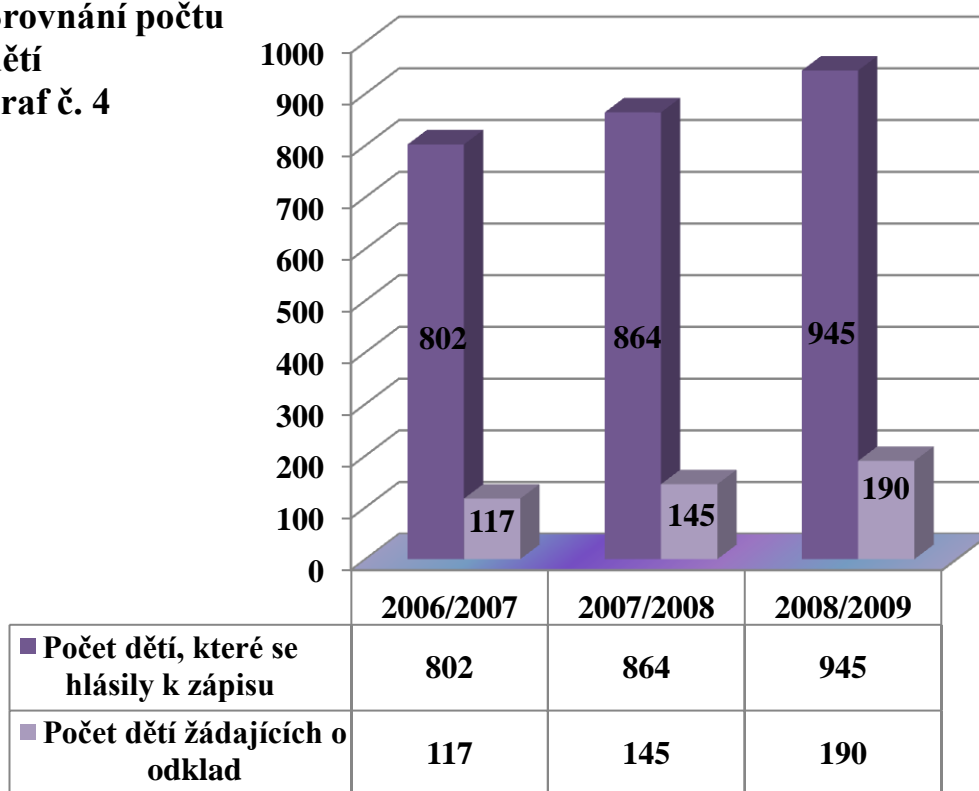
školní rok	Škola 19			Škola 20		
	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%	Přihlášených dětí k zápisu	Žádající o odklad	%
06/07	30	4	13,33	68	9	13,24
07/08	39	5	12,82	65	5	7,69
08/09	42	15	35,71	75	17	22,67

3.4.2 Srovnání počtu dětí

V této kapitole srovnávám počty dětí, které přišly k zápisu, a následně požádali jejich zákonní zástupci o odklad povinné školní docházky. Vycházím také z hypotézy, že kolem 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky.

Následný graf (č. 4) srovnává počet žádostí o odklad povinné školní docházky s počtem dětí, které se hlásily k řádnému zápisu do základní školy.

Srovnání počtu dětí
graf č. 4

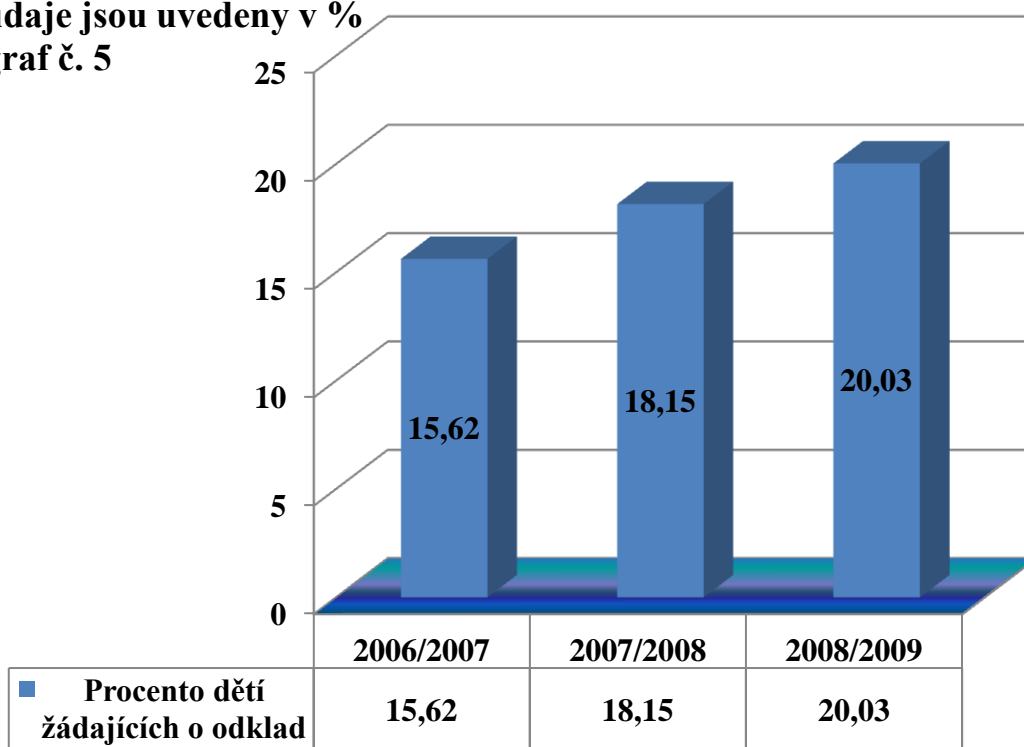

Z grafu vyplývá, že tendence žádostí o odklad povinné školní docházky má vzestupný trend. Tento trend v uplynulých třech letech stoupal mírně.

V grafu č. 5 je znázorněn procentuální nárůst žádostí o odklad povinné školní docházky v uplynulých třech letech (2006 – 2009). Má hypotéza, která byla založena na odhadu, že 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky, se mýlila zhruba o 15 procent.

Procento dětí žádajících o odklad povinné školní docházky

údaje jsou uvedeny v %
graf č. 5

Procento celkových realizovaných odkladů se podle výsledků v grafu průměrně pohybuje okolo 18 procent. Z grafu vyplývá, že zhruba každé 5 dítě ze 100 přicházejících k zápisu, dostává odklad povinné školní docházky. V uplynulých třech letech (2006 – 2009) byl nárůst žádostí o odklad povinné školní docházky průměrně o dvě procenta ročně.

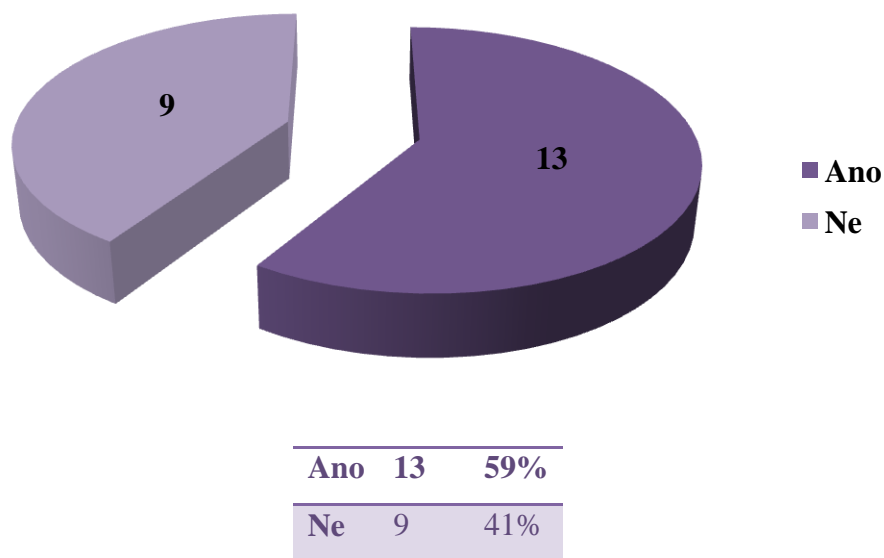
3.4.2 Přehled výsledků dotazníku č. 2

Celkově bylo do výsledků šetření, znázorněných v následujících grafech zahrnuto 22 vyplněných dotazníků od učitelek pražských mateřských škol.

Graf č. 6 znázorňuje poměr učitelek pracujících s dětmi s odkladem povinné školní docházky a učitelkami, které mají děti jiného předškolního věku. Otázku tohoto typu jsem do dotazníku zařadila, protože učitelky v mnoha mateřských školách mohou pracovat i s dětmi jiné věkové kategorie, kterých se výzkumná šetření netýkají. Třídy mohou být homogenní i heterogenní.

Pracuje ve své třídě s dětmi s odkladem povinné školní docházky?

Graf č. 6

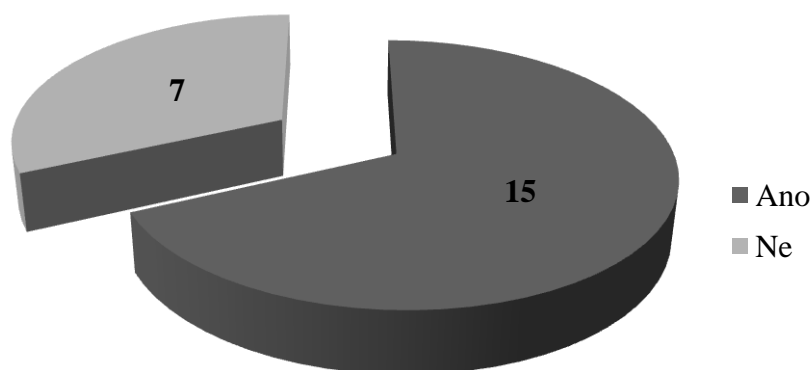

Jak vyplývá z grafu, pracuje 13 učitelek z 22 dotázaných s dětmi s odkladem povinné školní docházky. Převáděno na procenta, pracuje 59 % učitelek, které se podílely na výzkumném šetření s dětmi s odkladem povinné školní docházky. A 41 % dotázaných učitelek pracuje s dětmi s věkovou kategorií dětí do pěti až šesti let.

Další otázka výzkumného šetření se týkala rozdílu práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky a ostatními dětmi. Shrnutí odpovědí učitelek na otázku, znázorňuje graf č. 7.

Myslíte si, že se liší práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky od práce s ostatními dětmi?

graf č. 7

Ano	15	68%
Ne	7	32%

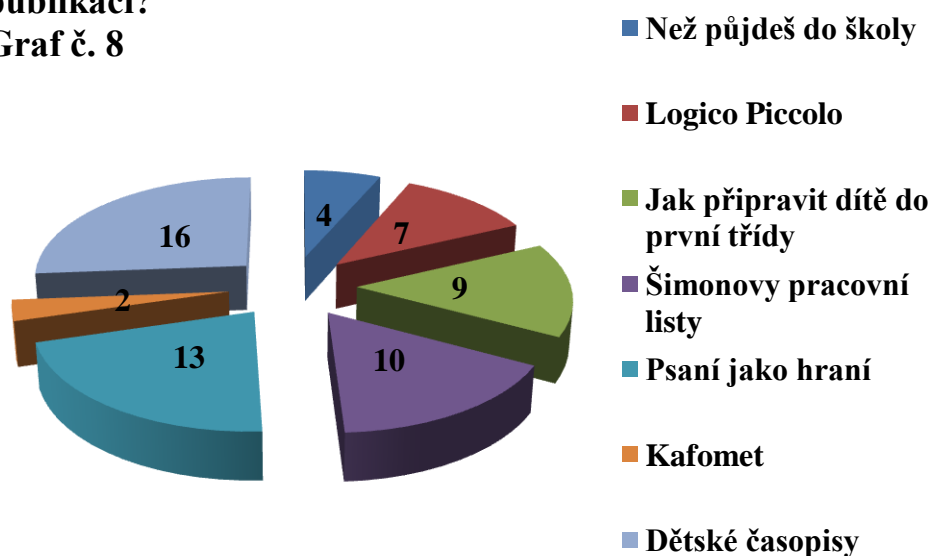
Z výsledků v grafu vyplývá, že okolo 70% dotázaných učitelek si myslí, že práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky se liší od práce s ostatními dětmi. Učitelky, které se podílely na výzkumu, se vyjádřily, že 15 učitelek z 22 si myslí, že se práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky liší.

Další výzkumnou otázkou byla četnost použitelnosti publikací pro děti předškolního věku. Graf č. 8 ukazuje publikace, které využívají při práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky učitelky mateřských škol. Do možnosti výběru jsem zařadila několik publikací, které jsou z mého pohledu nejznámější a nejdostupnější. V několika mateřských školách jsem tyto publikace našla v pedagogické knihovně i v metodických kabinetech. Do možnosti výběru jsem zařadila nejenom publikace písemné (grafomotorická cvičení, pracovní listy pro rozvoj řečových schopností, matematických

představ apod.), ale i jiné formy zpracování publikací (Logico Piccolo) plastový obal s výměnnými listy.

Využíváte při práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky některou z uvedených publikací?

Graf č. 8

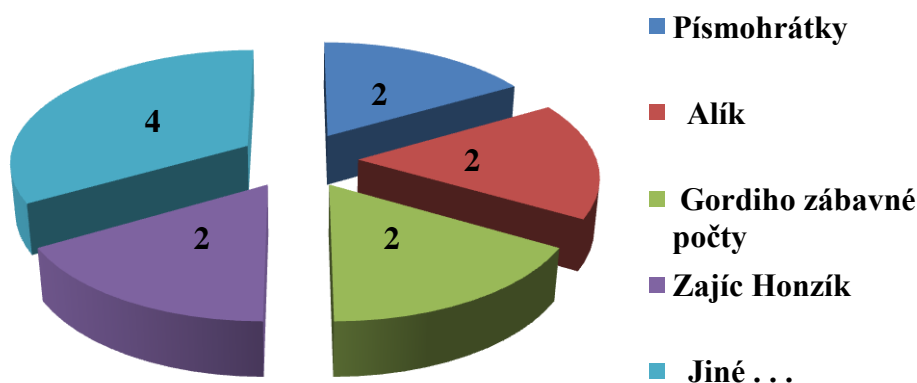

Než půjdeš do školy	4	7%
Logico Piccolo	7	12%
Jak připravit dítě do první třídy	9	15%
Šimonovy pracovní listy	10	16%
Psaní jako hraní	13	21%
Kafomet	2	3%
Dětské časopisy	16	26%

Z grafu č. 8 vyplývá, že nejvíce využívanou publikací učitelek pro práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky jsou dětské časopisy (16 z 22 dotázaných což je 26 %). Následované pracovními listy „Psaní jako hraní“ (13 z 22 dotázaných což je 21%) a na třetím místě jsou nejužívanější publikací „Šimonovy pracovní listy“ (10 z 22 dotázaných což je 16%).

Vedle otázky týkající se publikací písemného charakteru při práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky jsem do výzkumného šetření zařadila také otázku týkající se využitelnosti počítačových programů pro předškolní děti.

Počítačové programy pro děti s odkladem povinné školní docházky
graf č. 9

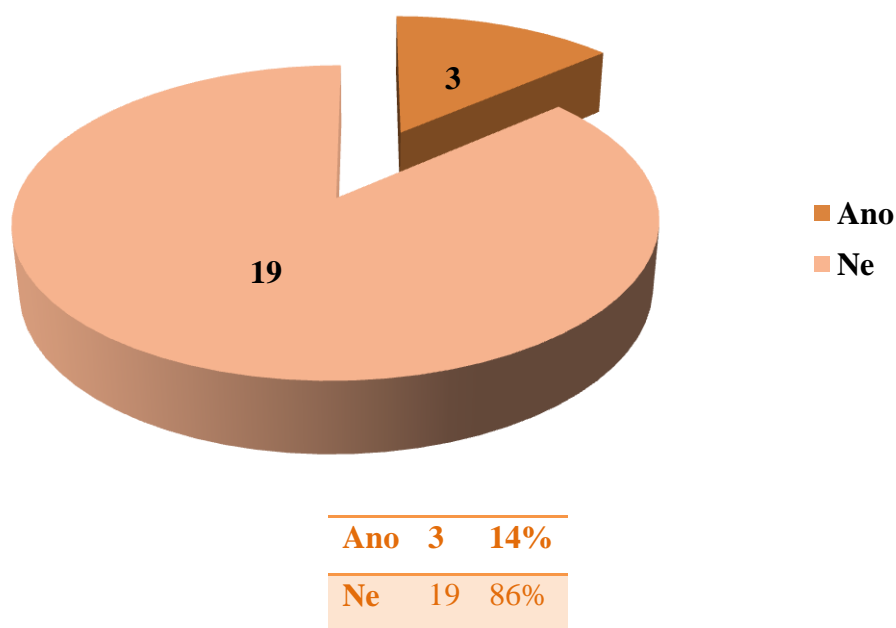

Písmohrátky	2	16%
Alík	2	17%
Gordiho zábavné počty	2	17%
Zajíc Honzík	2	17%
Jiné	4	33%

Z výsledků v grafu je patrné, že počítačové programy pro práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky nejsou učitelkami v praxi mateřských škol mnoho využívány. Měli bychom brát v úvahu možnost dostupnosti počítačů a počítačových programů. Ne každá mateřská škola má finanční možnosti a prostory pro umístění počítačů. Z mého pohledu bychom se měli zamyslet také nad otázkou, zda děti předškolního věku mají trávit čas u počítače, byť u výukového programu.

Poslední otázkou **dotazníku č. 2** byla otázka týkající se stimulačního programu „Metoda dobrého startu“, zda v mateřské škole používají tuto metodu pro děti s odkladem povinné školní docházky.

Metoda dobrého startu
Graf č. 10

Jak je patrné z výsledků v grafu, „Metodu dobrého startu“ používá z celkového počtu 22 mateřských škol jen 3 školy. Celých 86 % dotázaných učitelek na svém pracovišti stimulační program „Metoda dobrého startu“ nenabízejí dětem s odkladem povinné školní docházky.

3.5 Shrnutí výsledků praktické části

Období nástupu do školy patří nepochybně mezi nejvýznamnější etapy ve vývoji dítěte. Některé základní školy poměrně rychle nastupují s výukou, která klade značné nároky na globální připravenost ke zvládnutí školních povinností, proto je velmi důležité, aby bylo dítě na vstup do povinného školního vzdělávání dostatečně zralé a připravené.

Ve výzkumné části bakalářské práce jsem si vytyčila tři dílčí výzkumné cíle, které se týkaly počtu dětí s žádostí o odklad povinné školní docházky. Dále poměru žádosti o odkladu povinné školní docházky ve školním roce 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009 a rozdílu práce mezi dětmi s odkladem povinné školní docházky a ostatními dětmi.

1. Předpokládám, že kolem 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky.
2. Předpokládám, že za poslední tři roky se procento dětí s odkladem školní docházky zvýšilo.
3. Předpokládám, že se práce s dětmi s odkladem školní docházky liší od práce s ostatními dětmi.

Návratnost **dotazníků č. 1** byla malá okolo 17 procent (ze 115 odeslaných se vrátilo jen 20), proto výsledky prezentovaného výzkumu nemusí být směrodatné.

Výsledky výzkumu a následně zpracované grafy mohou být okrajovým vodítkem celé této problematiky tj. problematiky odkladu školní docházky. Výsledky nemohou být považovány za relevantní.

Návratnost **dotazníků č. 2** byla okolo vyšší (z 30 odeslaných se vrátilo 22), ale i tak výsledky nelze považovat za směrodatné, spíše je lze brát jako orientační.

3.5.1 Předpoklad č. 1

V prvním předpokladu jsem si stanovila, že kolem 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky. Následně jsem v dotaznících zjišťovala, zda má hypotéza byla správná. Graf. č. 3 znázorňuje poměr mezi dětmi, které přišly k zápisu a dětmi u kterých zákonní zástupci zažádali o odklad povinné školní docházky.

Výsledná data grafu č. 4. ukazují procentuální výsledek průzkumu, kolik dětí dostane odklad povinné školní docházky. Jak vyplývá z jednotlivých hodnot grafu, je jasné, že se procento dětí s odkladem povinné školní docházky pohybuje mezi 16 – 20 procenty (mezi roky 2006 – 2009).

Můj první předpoklad, že okolo 35 procent dětí má odklad povinné školní docházky, se mílil zhruba o 15 – 20 procent, záleží na srovnání v posledních třech letech. Nejnižší procento bylo v roce 2006/2007 a nejvyšší v roce 2008/2009.

Předpoklad č. 1 se v rámci realizovaného výzkumného šetření se nepotvrdil.

3.5.2 Předpoklad č. 2

Mým druhým předpokladem bylo, že za poslední tři roky se procento dětí s odkladem školní docházky zvýšilo.

Z výsledků, které vyplynuly z odevzdaných dotazníků, je patrné, že procento dětí, které žádají o odklad povinné školní docházky, respektive jeho zákonní zástupci, se v posledních třech letech zvyšuje. Průměrně se v posledních třech letech procento ročně zvyšuje průměrně o dvě procenta. Výsledek tohoto předpokladu znázorňuje graf č. 3 a č. 4.

Předpoklad č. 2 se v rámci realizovaného výzkumného šetření se potvrdil.

3.5.3 Předpoklad č. 3

Předpokladem číslo tři bylo, že se práce s dětmi s odkladem školní docházky liší od práce s ostatními dětmi.

Z výsledků dotazníku číslo 2 vyplývá, že práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky se liší od práce s ostatními dětmi. Z průzkumu také vyplývá, že v některých mateřských školách není dostatečná péče pro děti s odkladem povinné školní docházky (nevyužívání publikací pro děti a počítačových programů s odkladem povinné školní docházky, stimulačních metod).

Předpoklad č. 3 se v rámci realizovaného výzkumného šetření potvrdil.

3.6 Navrhovaná opatření

3.6.1 Metody práce s dítětem s odkladem školní docházky

Předpokládám, že práce s dětmi s odkladem školní docházky se zásadně liší od práce s ostatními dětmi. Vždy by mělo záležet na individuálních nedostatcích

ve školní nezralosti jednotlivých dětí a jejich individuální potřebě. Navrhovaná opatření pro děti s odkladem povinné školní docházky by měly vycházet z dílčích nedostatků konkrétních dětí. Učitelky v mateřské škole, rodiče by měli rok, který získali využít pro rozvoj nedostatků dítěte. Jedním z ideálních řešení by měla být konkrétní domluva mezi mateřskou školou (případně speciálně pedagogickým centrem) a rodiči, co vše je potřeba rozvíjet a jak při rozvoji postupovat. Úloha rodiče hraje významnou roli, je třeba pracovat nejenom v rámci mateřské školy, ale také doma s rodiči.

Již za „tradiční“ lze považovat institucionální pedagogická opatření, která jsou doporučována dětem neadekvátně připraveným pro vstup do školy.²⁶

- *Zařazení dítěte do MŠ, práce s dítětem v MŠ podle individuálního programu;*
- *Zařazení do speciálních MŠ (např. pro děti s vadami řeči, mentálně opožděné);*
- *Zařazení do přípravných ročníků na ZŠ či skupinových setkávání pro děti z jiných etnických skupin a z málo podnětného prostředí, která se realizují v průběhu školního roku v ZŠ či PPP.*

Další intervenční formou pomoci dětem jsou různé typy stimulačních programů, které mohou být jak preventivní tak i intervenční.

---

²⁶ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana., PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. 2001. str. 229.

3.6.2 Metoda dobrého startu

Marta Bogdanowicz

Tato metoda byla vypracována v šedesátých letech podle francouzského vzoru Martou Bogdanowicz. Základy metody vznikaly již v průběhu 1. světové války. Prvotní verze byla určena k léčebně relaxační rehabilitaci. Následně byla metoda používána ve Francii na základní škole pro děti s obtížemi v učení. Poté se dostala do Polska a byla přepracována do „dnešní“ podoby. Je používána v Belgii, Španělsku, Portugalsku, Holandsku.

Koncepce:

- píseň se prolíná celým dějem (reedukace pohybové koordinace)
- spojení vyprávěného příběhu a pohybu (jemná a hrubá motorika)
- každá píseň má svůj grafický vzor (rozvíjí koordinaci oka a ruky)
- grafický vzor se spojí s rytmickým schématem (senzomotorická koordinace)
- reprodukce grafického vzoru s hudebním doprovodem a zpěvem dítěte

Principy a cíle metody dobrého startu:

- sledují rozvoj psychomotoriky ve všech rovinách
- upravují nesouměrně se rozvíjející funkce

Struktura cvičení:

- úvod, zahájení
- vlastní cvičení (pohybová cvičení, pohybově - akustická, akusticko - zrková)
- závěr

Efektivita metody dobrého startu:

- stimulace vývoje
- příprava dětí na psaní a čtení
- prevence poruch

3.6.3 Hry pro rozvoj školních dovedností

Hry vhodné pro rozvíjení **slovní zásoby**:

- **Hádej podle hmatu - kouzelná krabice** (se zavřenými očima musí popsat předmět ve své dlani)
- **„Listonoš přinesl zásilku“** (děti popisují z listonošovy brašny předměty)
- **Co kam patří, co k čemu slouží?** (didaktické obrázky)
- **„Jak se to řekne jinak“**
- **„Opakem slova ... je“**
- **„Rýmovačky“**
- **„Co začíná stejně“**
- **Hra na hádanky** (děti vymýšlejí hádanky a vzájemně hádají)
- **„Šla babička do městečka“**
- **„Slovní kopaná“**

Hry vhodné pro rozvoj **smyslového vnímání**:

Zrak:

- **Hledání a třídění určitých předmětů v místnosti podle určitého hlediska** - podle barvy, tvaru, materiálu, velikosti atp. Např. "Řekni, co je v místnosti ze skla, ze dřeva apod., hledej podle barvy"
- **Skládání rozstříhaných obrázků** - můžeme použít známé obrázky, pohlednice, dětské pohádkové postavy – vše rozstříháme, nejdříve na menší počet kousků (2 - 3), posléze můžeme počet dílků navýšit
- **Cvičení prostorové a pravolevé orientace** - cvičíme pojmy: nahoře - dole - uprostřed vpředu - vzadu - uprostřed vpravo - vlevo. Zpočátku opět na předmětech, pak obrázcích, posléze na vlastním těle a těle druhé osoby.
- **"Kimova hra "** - cvičí pozornost, paměť i postřeh. Na stůl položíme několik předmětů. Ukážeme je dětem. Pak předměty zakryjeme a jeden z nich tajně odebereme, po odkrytí dítě hádá, která věc zmizela.

Obměnou této hry můžeme volit variantu, že děti musí z pěti a více předmětů si zapamatovat co nejvíce předmětů.

- „**Jak to šlo za sebou**“ - řada předmětů, která se obmění a dítě musí na změnu přijít, obměnou může být změna na jednotlivých dětech v kroužku
- „**Čáp ztratil čepičku**“
- **Labyrinty** – najdeš správnou cestičku k ...
- **Hledání obrázků** – různých předmětů, hledání tvarů, písmen na nějakém pozadí (rybičky v moři, květiny na louce ...)

Sluch:

- **Hry** – poznávání rytmu hudby – pomalá x rychlá, veselá x smutná
- **Hry** – střídání hlasitosti vlastního hlasu – potichu, šeptem, nahlas, hrubě, vysoko
- **Rytmická cvičení** - předvádíme rytmus, který dítě má za úkol napodobit - ťukáním tužkou, klepáním prsty, tleskáním, hrou na Orffovy nástroje, dřevěná dřívka (mezi rytmická cvičení řadíme také tleskání nebo rytmizaci k jednotlivým říkankám a písničkám, počet úderů je možno graficky zaznamenávat – tečky, čárky ...)
- **Cvičení vyhledávání, lokalizace zvuku** - hledáme schovaný předmět, který vydává nějaký zvuk (nejlépe zvonící nebo jen tikající budík)
- **Poznej podle zvuku** – hudební nástroje, zvuky běžného okolního světa
- **Básničky, písničky** – důležité je nejenom zpívání a společné odříkávání, ale také zapamatování si textu a samostatné zopakování a využití ve vhodné situaci
- **Hry** – „Na slepou bábu“, „Pepičku pípni“, „Všechno lítá co peří má“
- **Ťukni, bouchni, cinkni, když uslyšíš slovo** ... v textu vyprávěného příběhu, pohádky má dítě za úkol udělat pohyb, zvuk

Hry vhodné pro rozvoj paměti a pozornosti:

- **Rovnění hraček podle velikosti** - dítěti předložíme 3 - 5 - 10 hraček, které srovná do řady podle velikosti. Pak hračky zakryjeme a dítě se snaží vyjmenovat všechny hračky, jak šly po sobě
- **Vyřizování vzkazů** - necháváme dítě vyřizovat jednoduché vzkazy jednotlivým členům rodiny popř. v prostorách mateřské školy jsou to vzkazy typu „ co bude k obědu, svačině, přines prosím papír z vedlejší třídy apod.“
- **Hra – „Přijela babička z Číny“**
- rozvoj slovní řady „**Slovní kopaná**“

Hry zaměřené na rozvoj myšlení a řeči:

- **Dovyprávění příběhu** - povídáme dítěti jednoduchý krátký příběh, který nedokončíme, dítě má za úkol jej dokončit, začínáme známými pohádkami a pokračujeme vymyšleným příběhem...
- **Rozeznávání co je správné a co ne** - dítěti předřikáváme pravdivé i nepravdivé krátké věty a ono se snaží určit, co je správné a co špatně. „Pomeranč je sladší než citron.“; „Auto jede rychleji než kolo.“; „Kočka je menší než myš.“ **Hry se slovy.** Vymyšlení vět nebo i říkanek, kde všechna slova začínají stejnou hláskou (máma má mísu...)

Hry zaměřené na rozvoj jemné motoriky:

- **Práce s papírem** - vytrhávání z papíru, tvarování mačkáním, vystřihování, stříhání podle předkresleného vzoru, lepení, skládání podle slovního i názorného postupu
- **Modelování** - vtlačování, koulení, zapojení obou rukou současně sestavování řetězu z kancelářských sponek
- zapínání knoflíků, zipů, patentek, háčků, zavazování tkaniček, oblékání se, navlékání korálků, oblékání panenek, vyšívání
- **Labyrinty** - dřevěné, umělohmotné, drátěné
- **Hry s kamínky, klacíky**
- **Hra na „Popelky“** přebírání luštěnin (použití třídícího talíře)

Hry zaměřené na rozvoj hrubé motoriky:

- „Školky“ – se švihadlem, s míčem, s gumou

Volná kresba:

- Začínáme na velké plochu, formát postupně zmenšujeme, napřed zkusíme volné čárání po ploše (míč se kutálí, cestička, let), pak již řízené: motání klubíček kočičce, kruhy jako točící se kola na kolotoči, vlnovka jako vlnky na vodě, tečky jako zobání pro ptáčky. Procvičování nejlépe kreslením různorodými materiály (voskovky, tužky, křídly aj.), event. cvičení podle různých sešitů („Těšíme se do školy“ „Pracovní sešity“ aj.).
- **Spojení bodů čarami:** různým směrem - hromada prken, stejným směrem - plot, hřeben zleva doprava - žebřík, jízda autem; **dolní oblouk** - zleva doprava, houpačka se houpe, tašky na střeš; **horní oblouk** - zleva doprava: duha, hromádka od krtka, hory, kruhy: sněhulák, let motýla okolo kytičky stonožka; **smyčky:** pletení svetrů, kouř, chaloupky; **osmičky:** let motýla, mašle; **šikmé čáry:** prší, zaléváme kytičky; **ovál:** velikonoční vejce, balónky na pouti; **trojúhelníky:** pyramidy, vybarvování.
- **Dokreslování neúplného obrázku**
- Vše můžeme spojovat se **slovním doprovodem, básničkou, písničkou** - hodné je i kreslení do **různých materiálů** – písek, mouka, krupice ...

4 Závěr

Konec předškolního období znamená pro každé dítě změnu a následné zahájení povinné školní docházky představuje důležitý mezník v jeho životě. Je to nejenom mezník dítěte, z kterého se stane školák, ale i pro rodiče je to velká změna. V mateřské škole je vše ještě „nepravidelné“, ale základní škola už znamená povinnosti, které musí obě strany dodržovat. Nezbytnost se učit, nemožnost udělat si volno, kdy se to rodině hodí a na jak dlouho potřebuje.

Často rodiče přistupují k nástupu do základní školy jako k nutnosti života každého dítěte, nepřipouštějí si, že pro dítě je to velmi důležitý zlom, který může být i stresující. Někteří rodiče také neuvážlivě dítě stresují, že až bude ve škole, že mu skončí „dětství“.

V posledních letech se někteří rodiče zodpovědně rozhodují, jakou základní školu pro dítě vyberou. Nehraje již roli jen bydliště a tudíž dostupnost pro pozdější samostatné docházení do základní školy. Rodiče si zjišťují také mimoškolní aktivity, které škola nabízí, její úroveň, kvalifikaci pedagogických pracovníků.

V současnosti se sice základní školy snaží přistupovat otevřeněji k potřebám dětí a respektovat jejich individuality, přesto je nesmírně důležité, aby bylo dítě před vstupem do základní školy dostatečně školsky zralé a připravené. V případě, že se objeví nejasnost či pochybnost, zda je dítě řádně připravené na školní docházku by měla být školní nezralost potvrzena odborným poradenským pracovištěm, dětským lékařem, či zkonzultována s učitelkou v mateřské škole. Domnívám se, že pokud se objeví nějaký dílčí nedostatek školní zralosti, je jedním z nejlepších řešení tohoto problému odklad povinné školní docházky.

Samotný odklad však nic sám o sobě nevyřeší. Dítě, které navštěvuje mateřskou školu, by mělo být rozvíjeno v oblastech, které vykazují nedostatky. Učitelka by měla vycházet nejen ze svého vlastního pozorování, ale také z doporučení speciálně – pedagogického centra, pedagogicko psychologické poradny. Vzájemná spolupráce učitelky mateřské školy a rodičů by měla být samozřejmostí. Jedním ze stěžejních povinností učitelky mateřské školy by mělo být „nenudění se“ dítěte ve školce další školní rok, který získalo na rozvoj dílčích nedostatků.

Odklad povinné školní docházky neznamená selhání dítěte, rodičů, nebo mateřské školy. Není to vážné selhání. Odklad povinné školní docházky může dětem dát šanci dozrát. Získaný rok navíc by měl být využit zejména ke

stimulaci všech oblastí školní zralosti. Rok navíc může dítěti později při výběru vhodné střední školy také pomoci, dítě může být vyspělejší.

Pokud je dítě školsky zralé a dostatečně připravené pro školní docházku půjde vše snáz, chuť a ochota se učit, bude odměnou pro rodiče. Zažije pocit úspěchu a to ho může motivovat k dalším úspěchům.

Podle mého názoru vždy, když se s rodiči řeší odklad povinné školní docházky a objeví se dílčí nedostatek, který může znamenat školní nezralost, mělo by se spíše přiklonit se k odkladu povinné školní docházky. Dítěti správně využitý rok v mateřské škole neublíží a naopak špatně načasovaný vstup do základní školy může způsobit dítěti stres a pocit neúspěšnosti.

Domnívám se, že jsem ve své bakalářské práci dosáhla stanovených dílčích cílů a že cíl práce byl splněn. Na základě výsledků orientačního výzkumného šetření lze konstatovat, že počet odkladů školní docházky v posledních letech mírně stoupá.

5 Seznam použitých zdrojů

Monografické publikace

ALLEN, K.E; MAROTZ, L.R. Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let. 2.vyd. Praha, Portál, 2005. ISBN 80-7367-055-0.

BOGDANOWICZ, Marta., SWIERKOSZOVÁ, Jana. *Metoda dobrého startu*. 1998. Ostrava.

HARTL, P. Stručný psychologický slovník. 1.vyd. Praha, Portál, 2004. ISBN 80-7178-803-1.

KLÉGROVÁ, J. Máme doma prvňáčka. 1. vyd. Praha, 2003. ISBN 80-204-1020-1.

KOLLÁRIKOVÁ, Z; PUPALA, B. Předškolní a primární pedagogika. 1. vyd. Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KREISLOVÁ, Z. Krok za krokem 1. třídou. 1.vyd. Praha, Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.

KROPÁČKOVÁ, J. Budeme mít prvňáčka. 1. vyd. Praha, Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, D. Jak připravit dítě do 1. třídy. 1.vyd. Praha, Grada, 2005. ISBN 80-247-1040-4.

MERTIN, V; GILLERNOVÁ, I. Psychologie pro učitelky mateřské školy. 1.vyd. Praha, Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 6. vyd. Praha, Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

RVP PV

ŘÍČAN, P; KREJČÍŘOVÁ, D; A KOLEKTIV. Dětská klinická psychologie. 4.vyd. Praha, Grada, 2006. ISBN 80-247-1049-8.

VÁGNEROVÁ, M; KLÉGROVÁ, J. Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících. 1.vyd. Praha, Karolinum. 2008. ISBN 978-80-246-1538-7.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vyd. Praha, Portál, 2002. ISBN 80-7178-678-0.

VÁGNEROVÁ, M; SVOBODA, M. KREJČÍŘOVÁ, D. Psychodiagnostika dětí a dospívajících. 1. vyd. Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-545-8

VÁGNEROVÁ, M. Školní poradenská psychologie pro pedagogy. 1. vyd. Praha, Portál, 2005. ISBN 80-246-1074-4.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie I. 1. vyd. Praha, 2005, Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, M. Psychologie školního dítěte. 1. vyd. Praha, Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-487-X.

VALIŠOVÁ, A; KASÍKOVÁ, H a kolektiv. Pedagogika pro učitele. 1. vyd. Praha, Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

WEAVEROVÁ, M. 300 her a cvičení pro úspěšný vstup do školy. 1. vyd. Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-512-1.

Zákon 561/2004

Elektronické zdroje

<http://www.rodinaadeti.cz/news/skolni-zralost/>

<http://www.pppnj.adslink.cz/data/odborneclanky/skolnizralost.html>

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/708?POSTUP_ID=81&PRVEK_ID=166

<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0811/zpusobilost-pro-skolni-dochazku>

http://www.truhla.cz/download/1_stupen/predskolak09.pdf

6 Přílohy

Příloha A – Dotazník průzkumu otázky procenta dětí s odkladem povinné školní docházky

Příloha B – Dotazník průzkumu mezi učitelkami mateřských škol, ohledně práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky.

Dotazník č. 1

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku pro moji bakalářskou práci s názvem Odklad povinné školní docházky.

Předem děkuji za spolupráci.

Michaela Syrová, 3. ročník Technické univerzity v Liberci, Studentská 2,
Liberec, Speciální pedagogika pro předškolní zařízení

		2006/2007	2007/2008	2008/2009
Kolik tříd mělo vaše zařízení v roce:				
Kolik žáků mělo vaše zařízení:				
Kolik prvních tříd jste otevřeli v roce:				
Kolik dětí se hlásilo k zápisu v roce:				
Kolik dětí zažádalo o odklad v roce:				
Kdo doporučil odklad povinné školní docházky:	SPC nebo PPP			
	Pediatr			
	Jiné zařízen í			

Děkuji všem dotázaným za poskytnuté odpovědi.

Michaela Syrová

Dotazník č. 2

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku pro moji bakalářskou práci s názvem Odklad povinné školní docházky.

Předem děkuji za spolupráci.

Michaela Syrová, 3. ročník Technické univerzity v Liberci, Studentská 2,
Liberec, Speciální pedagogika pro předškolní zařízení

1. Jak dlouho pracujete v předškolním zařízení?
  - a) do 10 let
  - b) do 15 let
  - c) více let
2. Pracujete ve své třídě s dětmi s odkladem povinné školní docházky?
  - a) ano
  - b) ne
3. Liší se podle Vás práce s dětmi s odkladem povinné školní docházky a ostatními dětmi?
  - a) ano
  - b) ne
4. Využíváte při práci s odkladem povinné školní docházky některé z uvedených publikací?
  - a) Než půjdeš do školy (Opravidlová, Filcík)
  - b) Logico Piccolo
  - c) Jak připravit dítě do první třídy (Kutálková)
  - d) Šimonovy pracovní listy - Šimon půjde do školy, Šimon a Toník ...
  - e) Psaní jako hraní
  - f) Kafomet pro mateřské školy a předškolní zařízení
  - g) Dětské časopisy (Sluníčko, Mateřídouška, Pastelka)
  - h) Jiné ...

5. Používáte při práci s dětmi s odkladem povinné školní docházky počítačové programy?
- a) Písmohrátky
  - b) Alík
  - c) Gordiho zábavné počty
  - d) Zajíc Honzík
  - e) Jiné . . .
6. Nabízí Vaše mateřská škola dětem s odkladem povinné školní docházky stimulační program „Metoda dobrého startu“?
- a) ano
  - b) ne

Děkuji všem dotázaným za poskytnuté odpovědi.

Michaela Syrová